

TRIMITAS

Dvidešimties
vaikų globėjai
Eglei visuomet
imponavo šaulių
ideologija

9771392475004

1,99 €

GINTI VALSTYBĘ – MŪSŲ VISŲ REIKALAS!

Liuksemburgo šauliai dovanoja
Lietuvai nemokamą audioknygą
„Kaip laimėti partizaninį karą?“

SKIRTA VISIEMS, KURIE NORI GERIAU SUPRASTI:

- kas yra pilietinis pasipriešinimas
- kodėl jis svarbus nacionaliniam saugumui
- ką kiekvienas galime padaryti, kad gyventume saugiau

SKENUOK QR KODĄ
IR KLAUSYK DABAR!

2025 M. NR. 9 (1401)
TIRAŽAS 1000 EGZ.

©„TRIMITAS“, 2025
LEIDINIO INDEKSAS 5291.
ISSN 1392-4753

LIETUVOS ŠAULIŲ ŽURNALAS

TRIMITAS

ŠIAME NUMERYJE:

2	AŠ ESU ŠAULĖ / LINA KASPARAITĖ-BALAIŠĖ Dvidešimties vaikų globėja ir šaulė Eglė – misija įmanoma	23	PASIPRIEŠINIMAS / PLK. LINAS IDZELIS Pasirengimas pasipriešinimui Lietuvoje. Istorinių ir šiuolaikinių pamokų įgyvendinimas ruošiantis pasipriešinti invazijai ir okupacijai (II dalis)
6	VEIKLOS PULSAS BENDRADARBIAVIMAS / AGNĖ KUDIRKAITĖ, TOMA BARANAUSKAITĖ Lenkijos sukarintos organizacijos „Combat Alert“ pratybose	26	ŠVIESKIS IR ŠVIESK / RASA MARKAUSKAITĖ Kognityvinis karas: nebegalime sau leisti bijoti
8	VEIKLOS PULSAS VARŽYBOS / VALDAS KILPYS Taiklieji šauliai: svarbiausia susikaupti	29	NEPRALEISK Konferencija „Jaunieji šauliai – ką daryti, kad veikla vežtų“
10	PATIRTYS UKRAINOJE / VALDAS KILPYS Dronų pilotas „Kolibris“: gyvename rutinoje, bet ji nenuobodi	30	IŠMOKTOS PAMOKOS / GABRIELIUS E. KLIMENKA, EDUARDAS KLIMENKA Išprievartavimo narkotikai: kaip jie veikia ir kaip apsisaugoti
12	IŠEIVIJOS ŠAULIAI / VILMA KAVA Iki kitų metų, švyturiukai!	32	ATMINTIS / STASYS IGNATAVIČIUS Šaulių močiutė. Emilijos Putvinskienės 150-osioms gimimo metinėms
16	ŠAULIAI STUDENTAI SAJA / SIMONA KULIEŠAITĖ NATO pajėgų misija Baltijos regione	34	ARSENALAS / VALDAS KILPYS „Walther P38“. Nemirštanti klasika
18	KIBERNETINIS SAUGUMAS „Patvirtinkite, kad nesate robotas“ – kaip vienas mygtuko paspaudimas gali sukelti didelių nemalonumų?	36	TRIMITUI – 105 / VYTARAS RADZEVIČIUS Ką rašė „Trimitas“?
20	ATSPARUMAS / LINA KASPARAITĖ-BALAIŠĖ „Mediaskopas“ fiksuoja: drono incidentas ir priešiški naratyvai		

Išleidžiamas paskutinę kiekvieno mėnesio savaitę.

Kasdienes naujienas apie Lietuvos šaulių sąjungą skaitykite oficialiame tinklalapyje www.sauliusajunga.lt

f Lietuvos šaulių sąjunga

VYR. REDAKTORĖ Lina Kasparaitė-Balaišė
KALBOS REDAKTORĖ Sandra Balžekaitė
KORESPONDENTAS Valdas Kilpys
DIZAINAS Greta Janutytė,
Paulius Budrikis (CRITICAL)

VIRŠELIO NUOTRAUKA: Šaulė Eglė.
NUOTR. AUT.: Rimvydas Vaitkevičius

REDAKCIJOS KOLEGIJA:
Žilvinas Neliubšys / CV narys
Aurimas Navikas / CV narys
Augustas Žukauskas / CV narys
Aušra Garnienė / LŠS komunikacijos skyriaus vedėja
Gabrielius E. Klimenka / šaulys
Gertrūda Šitkauskaitė / neformaliojo švietimo mokytoja
Gintautas Vasilevskis / išeivijos šaulys

Autorių dėmesiu – norinčius publikuoti savo parengtus straipsnius žurnale prašome su redakcija suderinti temą iš anksto, o medžiagų kitam numeriui laukiame iki einamojo mėnesio 10 dienos imtinai!

SPAUSDINO UAB „JUDEX SPAUDA“
Europos pr. 96C, LT-46351, Kaunas
Dėl spaudos broko kreiptis į spaustuvej.

LEIDĖJAS: Lietuvos šaulių sąjunga
FACEBOOK.COM/SAULIUSAJUNGA.LT

ADRESAS: Laisvės al. 34, LT-44240 Kaunas, Lietuva.
EL. P. redakcija@sauliusajunga.lt

Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone. Rankraščiai negrąžinami ir nerecenzuojami.

1

DVIDEŠIMTIES VAIKŲ GLOBĖJA IR ŠAULĖ EGLĖ – MISIJA ĮMANOMA

Tekstas: LINA KASPARAITĖ-BALAIŠĖ

Nuotraukos: ASMENINIS EGLĖS
VAITKEVIČIENĖS ARCHYVAS

1

1. Ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ medaliu Eglė apdovanota už indėlį globojant gausių būrį vaikų. Nuotr. aut. R. Dačkus

Kai kalbame apie motinystę, dažnai pirmiausia įsivaizduojame rūpestį, švelnumą ir kasdienes rūpesčius. Tačiau vis daugiau moterų Lietuvoje įrodo, kad motinystė gali eiti koja kojon su veiklumu, pilietiškumu ir aktyviu pasiryžimu veikti. Eglė Vaitkevičienė – viena iš jų. Ji ne tik rūpinasi gausiu būriu vaikų, aktyviai dalyvauja visuomeninėse veiklose, bet ir kartu pasirinko šaulės kelią.

Aš netikiu „neturiu laiko“ teorija. Viskas yra prioritetų klausimas. Ir nemanau, kad grindų plovimas ar pilna indų kriauklė yra svarbiau už prasmingas veiklas už namų sienų.

2. Šeima pavadinimu „Love is love“. Ko daugiau bereikia, kai besišypsantys veidai kalba patys už save.

Jos istorija – tai pasakojimas apie drąsą keisti savo kasdienybę ir apie norą būti pavyzdžiu vaikams bei aplinkiniams. Su pozityvių emocijų nestokojančia Egle kalbamės apie jos pasirinkimus, pirmuosius žingsnius Šaulių sąjungoje ir tai, ką jai reiškia būti šaule.

Egle, papasakokite šiek tiek plačiau apie save – kas esate už Šaulių sąjungos ribų?

Eglė: labiausiai, turbūt, esu mama ir globėja – pastaruosius 27 metus vaikų auginimas užėmė didžiąją laiko dalį. Taip pat esu aktyvi visuomenininkė. Labdaros ir paramos fondo „Išgirk mane“ prezidentė. Mūsų fondas padeda Zarasų ir Visagino šeimoms, auginančioms sunkiai sergančius vaikus. Esu ir aktyvi globos ambasadorė, „Sidabrinės linijos“ savanorė, Zarasų bendruomenės pirmininkė.

2

Taip pat organizuoju stovyklas moterims ir vaikams. Žiemą sukišu rankas į vilną, kiek mažiau aktyviai nei anksčiau, bet veliu vilnos avalynę – esu veltinio amatininkė. Ir nors veiklų atrodo labai daug, esu savo laiko šeimininkė, susidėliojau dieną taip, kad rasčiau laiko ir sau – sportui, rašymui, draugams ir kelionėms.

Jus mama vadina dvidešimt vaikų, esate Lietuvoje žinoma globėja, kaip atrodo jūsų kasdienybė su jais?

Eglė: 15 vaikų jau suaugę, liko tik penki nepilnamečiai [niekada tiek mažai nebuvo]. Namuose visada šurmuly, daug buities, pokalbių, didelių gaisrų ir mažų lauželių, kuriuos vis reikia prigesinti. Intensyvų – labiausiai tam tinkamas žodis. Visada daug žmonių, nes užaugę vaikai vis grįžta, tai pusdieniui ar savaitgaliui į svečius, tai užstringa ilgesniam laikui, kol

susidėlioja savo gyvenimą. O kasdienybė, kaip visuose namuose, tik mūsų maisto puodai kiek didesni ir skalbyklė dažniau sukasi. Labai daug dėmesio skiriu vaikų sąmoningumui ir savarankiškumui, mažylių neturime, todėl kai mane užgriūna reikalai, puikiai pasidalijame darbais. Arba tiesiog labiau užsikūčiame ir niekas dėl to nesuka galvos.

Prieš kelis mėnesius davėte šaulio priesaiką. Papasakokite, kaip nusprendėte prisijungti prie Šaulių sąjungos ir kas paskatino tai padaryti?

Eglė: labai paprastai – važiuojant automobiliu akis užkliuvo už skelbimo „Facebook“, kad kviečiama tapti šauliais. Užpildžiau anketą, paklausiau vyro, ar jis jungiasi. Į jo abejonę, ar rasime tam laisvo laiko, atsakiau – aišku, rasime ir viskas. »

Ar sprendimas tapti šaule buvo spontaniškas, ar ilgai brandintas?

Eglė: nemanau, kad spontaniškas. Žinojau apie šaulių organizaciją, tačiau šventėse, imponavo šaulių ideologija ir laikysena, transliuojamos žinutės. Bet tikrai nebuvo kažkoks planas – tada ar tada tapsiu šaule. Pamačiau kvietimą, pagalvojau, geras laikas labiau tuo pasidomėti, nuvažiavome į įvadinę paskaitą ir supratau – mano žmonės.

Ar šeimos nariai, draugai palaikė jūsų sprendimą tapti šaule?

Eglė: labai to nesureikšminome, tikrai neklausėme aplinkos nuomonės. Draugai sužinojo, kai sprendimu pasidžiaugiau socialiniuose tinkluose, vaikai taip pat, kai jau grįžome iš pirmo susitikimo. Keli vyresni, pagavę mūsų emociją, nusprendė prisijungti, du mažiausi, papasakojus apie jaunuosius šaulius, labai susidomėjo. Bet po priesaikos sulaukėme daug „plojimų“, sveikinimų – mūsų socialinis burbulas tikrai sąmoningas ir nuostabus.

Tokios buvo pirmosios emocijos, išreikštos asmeninėje „Facebook“ paskyroje po priesaikos:

Šią savaitę priesaiką Lietuvai davė apie tūkstantis naujų šaulių. Savo socialinių tinklų sraute skaitau begalę stiprių pasidalijimų, kas paskatino įstoti į šaulių sąjungą. Istorinė šeimos praeitis, baimė dėl geopolitinės padėties, tikėjimas, patriotiškumas ir daug kitų svarių argumentų.

Įstojau į šaulių sąjungą, nes šiandien, be vertybių, turiu ir laisvo laiko. Daugiau nei dvidešimt metų auginau vaikus, daug vaikų. Visi prioritetai sukosi aplink šeimą ir sukosi tokiu greičiu, kad laikiau žvilgsnį įbedusi į centrinį tašką, kad tik jo nepamesčiau. Dabar turiu laisvas rankas ir visiems kitiems man svarbiems dalykams. Ir jaučiu, turiu būti čia, kad išmokčiau naujų dalykų, lygiuočiausi į žmones, kurie mane įkvepia, įkvėpčiau kitus. Šiandien turbūt gražiausia liepos 6-oji mano gyvenime.

Tėvynės labui!

Kaip pavyksta suderinti intensyvių šeimos gyvenimą su šauliška veikla?

Eglė: žengiame tik pirmuosius žingsnius šiuo keliu. Pirmieji mokymai tik rudenį. Bet, policijai pakvietus į pagalbą, su šauliais dalyvavome miške pasiklydusios moters paieškose. Tai tapo ir šeimos reikalu. Vakaraus su vaikais „šukuojame“ miškus. Aš netikiu „neturiu laiko“ teorija. Viskas yra prioritėtų klausimas. Ir nemanau, kad grindų plovimas ar pilna

3

indų kriauklė yra svarbiau už prasmingas veiklas už namų sienų. Ir vaikų auginimo pamatas yra ne teorija apie vertybes, o praktika, kai jie mato, kas suaugusiesiems gyvenime svarbu ir kaip jie dėlįjosi savo laiką bei atsakomybes.

Ar šeima – ypač vaikai – domisi jūsų veikla šaulių sąjungoje? Galbūt ir patys norėtų prisijungti?

Eglė: į bazinį šaulių kursą jau važiuosime trise: mes su vyru ir dukra. Vaikiniai, susiplanavę darbą užsienyje, žada tapti šauliais grįžę iš ten. 11-metėi ir 14-mečiui labai rūpi, ar tapę jaunaisiais šauliais turės uniformą.

Ar jaučiate, kad jūsų pasirinkimas daro įtaką vaikų požiūriui į pilietiškumą?

Eglė: žinoma. Vaiką formuoja aplinka. Ir jeigu jam augant smalsumas ir individualumo poreikis, būna, vis įrėja vieną kitą nerimo ar rūpesčio raukšlę, suaugus jam artimiausios tos tiesos, kurias matė namuose.

Ką norėtumėte, kad jūsų vaikai išmoktų iš jūsų pavyzdžio?

Eglė: atsakomybės už tai, ką prisijaukinai – kam įsipareigojai, ir kantrybės daryti darbus, kuriuos prisiėmei, daryti maksimaliai gerai.

Kurioje kuopoje tarnaujate? Kokie buvo jūsų pirmieji išpūdžiai prisijungus prie organizacijos?

Eglė: tarnauju Utenos apskrities Plk. Prano Saladžiaus šaulių 9-ojoje rinktinėje 907-ojoje šaulių kuopoje „Vytis“. Zarasai – mažas miestas, todėl visus kuopos narius pažįstu asmeniškai – smagu bus bendrauti ir kitame amplua. Labai įkvepiantys ir motyvuojantys žmonės.

Ką labiausiai išsiminėte iš pirmųjų veiklų?

Eglė: liepos 6 dieną, po priesaikos Anykščiuose, dalyvavome himno giedojime Zarasuose. Net su gražiausia suknele nesulaukiau tiek daug komplimentų, kiek su šaulio uniforma! Kitą rytą išsiunčiau daug anketų draugams ir pažįstamiems, kad taptų šauliais. Pavyzdys visada užkrečia.

Kokios vertybės jums svarbiausios gyvenime? Kiek jos sutampa su šaulių sąjungos veikla?

Eglė: man labai svarbi laisvė: fizinė, pasirinkimų ir saviraiškos. Santykiai, bendruomeniškumas, pilietiškumas, savanorystė ir atsakomybė. Viskas apie šaulius, ar ne?

Zarasai – mažas miestas, todėl visus kuopos narius pažįstu asmeniškai – smagu bus bendrauti ir kitame amplua. Labai įkvepiantys ir motyvuojantys žmonės.

3. Kūrybingas moterų ratas.

4. Laikas su šeima.

Ką jums reikiama būti šaule – kaip tai keičia jus kaip mamą ir kaip asmenybę?

Eglė: turbūt labiausiai saugumą. Baziniuose mokymuose tikiuosi gauti daug žinių, kaip elgtis ekstremaliose situacijose, kurios, tikiu, pravers ir kasdienybėje, nes žinios – tai didesnis pasitikėjimas savimi ir ramybė. Be to, dabar turiu daug seserų ir brolių – šeimos sąvoka dar labiau prasiplečia. Manau, kad žmogui labai svarbu kam nors priklausyti. Ir tai ne tik apie įsipareigojimus, bet ir apie santykį. Mano viso gyvenimo pamatas yra santykių kūrimas ir puoselėjimas. Man tai labai svarbu.

Kaip vertinate bendruomenę, kurią radote šaulių sąjungoje? Ar jaučiate, kad čia atradote bendraminčių?

Eglė: Būna jaunesni vaikai atleikia iš kiemo ir net švyti pasakodami, kokių gerų draugų susirado.

– Kuo jie vardu?
– Nežinau.
Tai aš dabar ten pat.

Ar narystė padeda savirealizacijai, stiprina pasitikėjimą savimi?

Eglė: kol kas, kol visa galva nepasineria į šaulišką veiklą, viskas yra lūkesčiai. Bet vieną jau pasitvirtinau – braidant miškais, ieškant pasiklydusios moters, siaubingai nutrynė nauji batai.

4

Pirkau naujus, kad tiktų prie uniformos. Fizinis diskomfortas siekiant svarbaus tikslo labai gerai sudėlioja padrikas mintis į lentynėles. Dažnai save pernelyg saugome ir vyniojame į vatą ir taip neleidžiame patirti iššūkių. Iššūkiai augina.

Kokius tikslus sau keliate būdama šaule?

Eglė: tikiuosi būti aktyvi narė. Galbūt kažką įkvėpsiu stoti į šaulius. Noriu rasti draugų, kurių vardus žinosiu.

Ar turite gyvenimo šūki, mintį ar posakį, kuris jus įkvepia kasdienybėje (o gal ir šaulių veikloje)?

Eglė: turiu tatuiruotę – „dabar yra TA akimirka“. Visada stengiuosi jausti buvimo čia ir dabar svarbą. Nesikapstyti tame, kas buvo, ir negyventi ateities iliuzijomis.

Galbūt kiekvienas savyje turi šaulio dvasios, tereikia ją pažadinti. Ką pasakytumėte kitoms mamoms, kurios galbūt dvejoja, ar verta prisijungti prie šaulių?

Eglė: noriu būti saugi ir apsaugoti tuos, kuriuos myliu. Jaučiuosi tvirčiau prisimdama atsakomybę už tai – žiniomis, praktika, apsupdama save žmonėmis, kuriais galiu pasitikėti. Man šaulių sąjunga yra būtent apie tai.

LENKIJOS SUKARINTOS ORGANIZACIJOS „COMBAT ALERT“ PRATYBOSE

Tekstas: AGNĖ KUDIRKAITĖ,
TOMA BARANAUSKAITĖ

Nuotraukos: „COMBAT ALERT“

Lietuvos šaulių sąjunga bendradarbiauja su Lenkijos sukarintomis organizacijomis – tai efektyvi investicija stiprinant abiejų valstybių atsparumą ir nacionalinį saugumą. Vienas tokių pavyzdžių – galimybė stebėti Lenkijos sukarintos organizacijos „Combat Alert“ pratybas „Libert City 2025“.

Liepos 25–26 dienomis Lietuvos šaulių sąjungos Karininko Antano Juozapavičiaus šaulių 1-osios rinktinės vadas Skirmantas Valatkevičius, vado pavaduotojas Juozas Luckus ir Suvalkijos šaulių 4-osios rinktinės vadas Egidijus Papečkys stebėjo šias pratybas. Mūšio mieste pratybos vyko Lenkijos kariuomenės poligone, kur buvo treniruojamasi judėti urbanizuotoje vietovėje ir kautis pastatuose.

Apie asmeninius įspūdžius kalbamės su rinktinės vadais:

SKIRMANTU VALATKEVIČIUMI IR EGIDIJUMI PAPEČKIUMI.

Ar pratybų metu pastebėjote kokių nors skirtumų tarp LŠS ir Lenkijos sukarintos organizacijos „Combat Alert“?

„Taip, „Combat Alert“ nuo LŠS skiriasi labai. Tai yra nevyriausybinių organizacija, kuri veikia vadovaudamasi su Lenkijos gynybos ministerija 2021 metų kovo 19 dieną pasirašytu dvišaliu susitarimu.

2

1

Pagal jį susitarta bendradarbiauti gynybos srityje. „Combat Alert“ įsipareigoja didinti visuomenės, ypač jaunimo, susidomėjimą gynybos klausimais, didinti visuomenės įsitraukimą į šalies gynybą“, – sako E. Papečkys.

S. Valatkevičius pažymi, kad „Combat Alert“ veikla yra visuomeninio pobūdžio. Pasak jo, Lietuvoje veikia viena organizacija LŠS, per kurią vykdomos visos užduotys, o Lenkijoje tokių organizacijų yra daug – vienos didesnės, kitos mažesnės.

„Lenkai neturi vienos organizacijos, kaip mes turime LŠS. „Combat Alert“ yra viena iš jų, su kuria mes susipažinome. Lenkijoje šios organizacijos yra civilinės, o LŠS turi konkrečią užduotį – mūsų struktūroje yra komendantiniai padaliniai, kurie karo metu kartu su komendantūromis turėtų vykdyti užduotis ir tapti kariuomenės dalimi. Pas lenkus taip nėra – jie yra civiliai. Jų organizuojamos pratybos yra atviros visiems: viešai paskelbiama vieta ir laikas, ir kiekvienas norintis gali atvykti. Dalyviai negauna tikrų ginklų – jie naudoja tik „airsoft“ įrangą. O LŠS turi ginklus ir gali juos naudoti pratybų metu“, – pasakoja S. Valatkevičius.

Tačiau įdomu tai, kad, kaip sako E. Papečkys, Lenkijos gynybos ministerija remia organizaciją ir nemokamai suteikia „Combat Alert“ pratyboms reikalingą karinę infrastruktūrą, skiria reikalingą kariuomenės techniką ir karius. Tačiau organizacijos veikla iš valstybės biudžeto nėra finansuojama, uniformos, ekipuotė, įranga, infrastruktūra yra įsigijami iš „Combat Alert“ ir rėmėjų lėšų.

„Nors „Combat Alert“ ir neturi teisės įsigyti bei naudoti šaunamųjų ginklų, organizacija turi kitą privalumą – jų pratybose dalyvauja kariuomenės kariai su šarvuota technika. Pavyzdžiui, pratybose, kurias stebėjome, dalyvavo ir 15-osios mechanizuotos brigados šarvuotų transporterių „Rosomak“ būrys. Ankstesnėse, didesnio masto „Combat Alert“ pratybose yra dalyvavę ir tankų padaliniai. Vis dėlto didžiausias skirtumas yra tas, kad pati organizacija nekuria savo vienetų, pavyzdžiui, LŠS kovinių ar komendantinių šaulių, arba specializuotų vienetų. „Combat Alert“ tikslas yra suteikti reikalingų įgūdžių bei sustiprinti esamus, ir, svarbiausia, paskatinti savo pratybose dalyvaujančius narius pasirinkti karo tarnybą reguliariose arba teritorinės gynybos (mūsų KASP atitinkmuo) pajėgose. Todėl „Combat Alert“

nevykdo nuoseklaus karinio rengimo, o tokios pratybos, kokias mes stebėjome, vyksta periodiškai, praktiškai kartą per ketvirtį. Pratybose dalyvavę „Combat Alert“ nariai gauna atitinkamą sertifikatą, kurį pateikia savo tarnybos vietoje [jeigu tarnauja], arba pateiktų, jeigu būtų pašaukti kaip rezervistai karo atveju“, – pažymi E. Papečkys.

Pamatę iš arti „Combat Alert“ pratybas Lenkijoje, ar pastebėjote, kur LŠS gali tobulėti, o galbūt atvirkščiai – jiems būtų ko pasimokyti iš mūsų?

„Visada galima ir reikia mokytis vieniems iš kitų. Kalbant visos organizacijos mastu, patiko „Combat Alert“ požiūris į organizacijos infrastruktūros kūrimą. Įsigytuose objektuose įsirengiami kompaktiški, bet labai patogūs vietinių padalinių centrai. Juose yra ir mokymo klasės, ir kurso dalyviai gali pernaktuoti. Vieta pasirenkama miške, šalia vandens telkinių, todėl vakare po treniruočių galima skirti laiko ir aktyviam poilsiui. Tiesa, tokių centrų vos keli. Nes, kaip jau minėjau, „Combat Alert“ finansavimo iš valstybės biudžeto negauna“, – įvardija E. Papečkys.

„Iš esmės tai, kas vyko jų pratybose, yra labai panašu į tai, ką darome mes. Visose kariuomenėse principai yra tie patys, nes instruktoriai yra kilę iš tos pačios aplinkos, mokėsi toje pačioje kariuomenėje. Nesvarbu, ar kalbame apie ginklo valdymą, ar apie draugo pridengimą – tokiose situacijose visur taikomi vienodi principai. Eilinio parengimo lygmeniu didelio skirtumo nėra, tik, kaip minėjau, pas juos veikia grindžiama visuomeniniais pagrindais“, – priduria S. Valatkevičius.

Ar užkulisuose pamatėte dalykų, kurie viešai nepatenka į pratybų programą, bet daug pasako apie pasirengimą?

„Kaip ir visur, taip ir ten – kariškiai nelabai linkę priimti civilių. Pas mus taip pat: yra kariuomenė, o šauliai, jei ateina, būna vertinami kaip dvyliktas prioritetas. Vis dėlto manau, kad laikui bėgant lenkai savo valdymo sistemą susitvarkys ir taps vieningesni, nes dabar, kai egzistuoja daug įvairių organizacijų, atsiranda ir daug skirtingų interesų. Tai yra jų silpnoji vieta“, – pastebi S. Valatkevičius. „Kaip ir Lietuvoje, šaulių sąjungoje, taip ir ten maloniai nustebino aukštas „Combat Alert“ narių motyvacijos lygis ir visą pratybų laiką vyravusi gera nuotaika. Pratyboms vadovavo pats organizacijos vadovas, kuris, be to, tarnauja Lenkijos teritorinės gynybos pajėgose (orig. *Wojska Obrony Terytorialnej, WOT*)“, – sako E. Papečkys.

1.-2. Pratybų momentai.

2

Smalsu, kokios yra ryšių procedūros bendraujant žemesniems vienetams su aukštesne vadaviete ir ar naudojamos inovacijos, pavyzdžiui, dronai?

E. Papečkys pažymi, kad pratybos vyko kompaktiškoje mokomojoje miesto mūšio infrastruktūroje, tik sėkyriaus lygmeniu, todėl atskiros ryšio procedūros nebuvo numatytos. Be to, dėl Lenkijos kariuomenės poligone galiojančių saugumo reikalavimų ne kariuomenės padaliniai naudoti ryšio priemonėmis neleidžiama. Dėl to nurodymai buvo perduodami tiesiogiai arba naudojantis integruota poligono ryšių sistema – garsiakalbiais.

„Dronų pratybose nenaudojo, nes buvo apibrėžta nedidelė teritorija. Pratybos buvo skirtos treniruotis gyvenamojoje teritorijoje, tam pastatytas miestelis“, – sako S. Valatkevičius.

E. Papečkys priduria, kad bepiločiais nebuvo naudojamos dėl Lenkijos kariuomenės poligone nustatytų saugumo procedūrų, leista naudoti vienu mažu komerciniu bepiločiu tik viešųjų ryšių tikslams. Na, bet ir tai leido pajusti, koks sudėtingas operatoriaus darbas

urbanizuotoje vietovėje – dronas kliudė stulpą ir nukrito. Tiesa, didesnių pažeidimų nepatyrė ir netrukus tęsė savo darbą.

Nepaisant organizacijos „Combat Alert“ ypatumų, su Lietuvos šaulių sąjunga ji turi ir panašumų, visų pirma abi orientuotos į visuotinę gynybą, o jų veikloje aktyviai dalyvauja patriotiškai nusiteikę piliečiai. Kuo jums buvo naudingas šis vizitas ir patirtis stebint šias pratybas?

„Susipažinome, pasižiūrėjome, kaip viskas vyksta kaimyninėje šalyje. Pamatėme, kad procesai panašūs kaip ir Lietuvoje, o grėsmių kontekste bendradarbiauti yra labai naudinga“, – pastebi S. Valatkevičius.

„Combat Alert“ pratybų metu susipažinome su Lenkijos kariuomenės infrastruktūra, mažų padalinių veikimo pastatuose taktika bei taikoma mokymo metodika. Turėjome galimybę pamatyti gerų praktinių pavyzdžių, kuriuos galėtume pritaikyti 1-osios ir 4-osios rinktinių vykdomuose mokymuose“, – apibendrina E. Papečkys. x

TAIKLIEJI ŠAULIAI: SVARBIAUSIA SUSIKAUPTI

Tekstas ir nuotraukos: VALDAS KILPYS

„Taikliojo šaulio taurė 2025“ yra reputaciją Lietuvos taikliųjų šaulių bendruomenėje pelniusios varžybos. Šiomet taiklieji šauliai rinkosi Gaižiūnų poligone, kur akies taiklumą bandė veik šimtas šaulių.

Drauge su šauliais varžėsi Lietuvos kariuomenės, Viešojo saugumo tarnybos bei Latvijos Zemessardze atstovai. Dalyviai turėjo atlikti dešimt pratimų. Kiekvienas jų tapo nemenku iššūkiu, nes jų metu buvo kompleksiška tikrinami dalyvių gebėjimai: taiklumas, šaudymo greitis, koncentracija, gebėjimas atsižvelgti į gamtines sąlygas.

Varžybų nugalėtojas Tomas sakė, kad treniruotasi tikrai daug ir tikėtasi pergalės. „Mano silpnoji vieta yra gebėjimas susikaupti. Reikia dažniau dalyvauti varžybose ir kažkaip įveikti jaudulį“, – rankose laikydamas išskirtinę taurę atviravo šaulys.

Varžybų dalyviai, priklausomai nuo užimtos vietos, turėjo galimybę pasirinkti sau tinkamą prizą. Pasak varžybų vadovo, Žemaitijos šaulių 8-osios rinktinės vado Juliaus Svirušio, šiais metais prizinio fondo vertė vėl viršijo visus lūkesčius ir buvo gerokai didesnė nei praeitais metais.

Varžybos nebuvo lengvos – dalyviai išbandė ne tik pratimai, bet ir saulė, karštis ir stiprus vėjas. ×

3

1. Taikliųjų šaulių specifika: be reikiamos įrangos čia neišsiversi.

2. Šaulys Dainius juokavo, kad šis užsiėmimas yra ne „trizniotojų“ nosiai. Jauduliui čia neturi likti vietos.

3. Kadangi pūtė stiprus vėjas, šauliai turėjo atlikti nemažai balistinių skaičiavimų.

4. Pa-ga-liau! Taurė nugalėtojo rankose.

Varžybų nugalėtojas Tomas sakė, kad treniruotasi tikrai daug ir tikėtasi pergalės. „Mano silpnoji vieta yra gebėjimas susikaupti. Reikia dažniau dalyvauti varžybose ir kažkaip įveikti jaudulį.“

5. Šiomet moterų varžybose nebuvo daug, bet kiekvienas paleistas šūvis pasiekė tikslą.

6. Taurė – kiekvieno šaulio svajonė. Kai žinai, kad nugalėtojas gaus solidų prizą, džiaugsmas dvigubėja.

DRONŲ PILOTAS „KOLIBRIS“: GYVENAME RUTINOJE, BET JI NENUOBODI

Tekstas: VALDAS KILPYS

Nuotraukos: IŠ ASMENINIO KARIO ARCHYVO IR „RBC-UKRAINE“

Šį žmogų sutikau Ivano Frankivske, kai ten vežėme nedidelio, bet veiklaus fondo „Mes esame bastionas“ paramą Ukrainos kariams. Kario šaukinys – „Kolibris“. Jį išgirdęs garsiai nusijuokiau: pašnekovas gal dviejų metrų ūgio, ranka kaip plyta, o žvilgsnis ramus ir skvarbus it kokio vanago. Nenuostabu, tai iš fronto „atostogų“ grįžęs dronų specialistas. Jo valdomi orlaiviai kelia siaubą okupantams. Pakalbėjome.

1

Ar esate profesionalus karys? Ką darėte iki kariško kelio pradžios?

Ne, aš, pavadinkime, esu civilis. Iki tarnybos kariuomenėje dirbau didelės gamyklos sandėlio vadovu. Gavau šaukimą tarnauti, nuėjau ir taip pradėjau. Tuomet buvo formuojama 82-oji desanto brigada, Žitomire baigiau mokymus ir buvau paskirtas į dronų padalinį. Mokiausi valdyti droną „Baba Jaga“. Čia tas didysis, kur gali nešti dešimtis kilogramų sprogmenų.

Taip ir tarnauju be rotacijų. Zaporizės kryptis, Volčianskas, vėliau buvome rengiami Kursko operacijai, kur taip pat dalyvavau iki pat šių metų balandžio.

Kokios bendros nuotaikos, aplinka?

Mano padalinyje didžioji dalis karių tarnauja jau trejus metus. Dalis jų norėtų baigti tarnybą, bet realijos yra tokios, kokios yra. Kovinė dvasia aukšta ir tai parodo, kad pas mus visiškai nėra savavališkų tarnybos palikimo atvejų.

Ar taikoma praktika, kai dalinys formuojamas pagal gyvenamą vietą?

Ne, pas mus vyrai tarnauja iš visos Ukrainos. Ivano Frankivsko, Lvivo, Luhansko ir kitų miestų. Dalis karių atvyko iš oku-

puotų teritorijų ir tai tikrai neturi jokios įtakos mūsų ryžtui. Nepriklausomai nuo to, kur gimęs, kiekvienas nori išvyti okupantus ir tęsti normalų gyvenimą.

Kokia yra jūsų dalinyje tarnaujančio kario rutina?

Apie pėstininkus nekalbėsiu, nes mano specializacija – dronai. Krauname baterijas, ruošiami dronus, juos perprogramuojame (ukr. *prošivka*) ir, suprantama, ruošiami sprogmenis. Džiugu, kad šioje srityje darbo ir pavojaus sumažėjo, nes didžioji dalis sprogmenų jau ateina paruošti naudoti. Anksčiau buvo kiek kitaip, nes tekdavo patiems išrinkinėti RPG, „Uragano“ ir kitus sviedinius.

Tai pavojinga?

Truputėlį (šypsosi). Kariai į „nulį“ vyksta pamainomis, maždaug 3–5 dienoms. Psichologiškai galėtų ir ilgiau būti, tačiau neįmanoma pasiruošti ilgesniam laikui. Senka baterijos, REB'ai (antidroninė sistema), žodžiu, techniniai dalykai.

Koks jūsų kaip praktiko ir profesionalo požiūris į REB'us?

Priklauso nuo to, koks įrenginys. Jei tai koks nors savadarbis, „apkasinis“, suveikia apie 50 proc. atvejų, bet jei stacionarus,

Pirmiausia peržiūrime padėtį danguje, kad įsitikintume – ar nėra žvalgybinių dronų. Tada tikri- name meteorologinę informaciją: iš kur pučia vėjas, ar lyja, ir panašiai. Stengiamės keisti žmones tuomet, kai vėjas pučia į priešų pusę.

1. Tokius dronus valdo „Kolibris“.

2. Dronų specialistas „Kolibris“.

profesionalus, „nugesina“ viską. Rusijoje, beje, REB'ai gana gerai išvystyti: „Pole 21“, „Žitel“, „Štora“ – daug visko. Svarbu ir tai, kad jie viską iš karto bando lauko sąlygomis, tobulina. Juos vertinti reikia pagal dažnius, tarkime, jei diapazonas nuo nulio iki 6 000, galima ir pačiam sudegti (šypsosi). Buvo visokių atvejų su tais stipriausiais, kuriuos tvirtina prie automobilių.

Tiesa, plinta šviesolaidiniai dronai, prieš kuriuos REB'as neveiks. Tuomet į rankas tenka imti medžioklinius šautuvus su šratais užtaisytais šoviniais. Bet čia jau kaip pasiseks. Ant šarvuotosios technikos dedami tinklai, bet jei dronas neša kumuliatyvinį sprogmenį, jie nepadės. Apsauga turi būti kompleksinė. Egzistuoja konkretūs žingsniai, kuriuos reikia įvykdyti prieš išvykstant.

Pirmiausia peržiūrime padėtį danguje, kad įsitikintume – ar nėra žvalgybinių dronų. Tada tikri- name meteorologinę informaciją: iš kur pučia vėjas, ar lyja, ir panašiai. Stengiamės keisti žmones tuomet, kai vėjas pučia į priešų pusę. Tokiu atveju priešų dronams reikia skristi prieš vėją, ir jie sunaudoja daugiau energijos.

Kai kurių žvalgybinių dronų nepavyksta pastebėti, tad tai pavojinga. Tačiau yra ir tokie dronai kaip „Gerbera“, ant kurių dedama paprasta žvalgybinė įranga

2

kartu su sprogmenimis. Šie vienkartiniai dronai paskraido, surenka informaciją, bet atgal nebegrižta – jie yra žvalgai ir žudikai kartu.

Kas sunkiausia, pavojingiausia jūsų tarnyboje?

Ekipažų rotacija. Kai vieni turi išvykti iš fronto, o kiti juos pakeisti. Jei pataiko dronas, vadinas, reikia siųsti kitą automobilį gelbėti, o tai dar pavojingiau. Kai pasiekiamame pozicijas – ramiau. Gerai maskuojamės, įsitaisme ir dirbame savo darbą.

Jei kalbėtume apie psichologinę pusę, ko gero, būtų visi tie šachedai ir KAB'ai, kurie krinta ant galvų. Bet tai normalu, nieko čia tokio.

Kaip apibūdintumėte rusų okupantų kareivį? Ką būtų galima įvardyti kaip bendrybę, tinkančią daugumai?

Sunku tiksliai nusakyti. Man tai daugiausia žemiausių visuomenės sluoksnių atstovai, einantys žudyti už pinigus. Mongolai. Turiu kardą, lanką, strėlių ir einu. Suprantama, yra visokių. Jie mokosi ir atsiranda dalinių, kurie galva aukščiau už įvardytus žemiausio sluoksnio karius. Yra „mėsinės brigados“ ir technologinės. Šitie atvyksta, atlieka darbus ir yra permetami į kitą fronto vietą.

Sunku, kad jie eina nesustodami. Nusistatė tempą ir eina, eina, eina...

Kaip prasiblaškite? Kas padeda?

Juokaujame. Seniai vienas kitą pažįstame, tad juokas yra nuolatinis palydovas. Visko būna. Kai kam prireikia šiek tiek raminančių medikamentų, bet retai. Be humoro būtų sunku.

Ko labiausiai trūksta jūsų kariams?

Už visus kalbėti negaliu, bet mums greičiausiai susidėvi generatoriai, „EcoFlow“, „Starlink“ kabeliai, kurie lūžinėja nuolat. Suprantama, transportas. Turime visiškai palaikyti pikapą, kurio remontuoti nebeapsimoka. Pasenęs net frontui.

Kokią regite ateitį?

Toli nežiūriu. Diena praėjo ir gerai. Šiandien planuoju rytoj, rytoj planuosiu porytoj, taip ir eina tas laikas. Tarnyboje stengiamės nuolat judėti pirmyn, rasti atsaką jų priemonėms, žodžiu, darbų netrūksta, gal žmonių mažoka. Turime rutiną, bet ji tokia nenuobodži. ×

4

1

IKI KITŲ METŲ, ŠVYTURIUKAI!

5

Tekstas ir nuotraukos: VILMA KAVA

1. Maskuotės užduotis viena iš labiausiai įtraukiančių.
2. Tempiamas lynas ir mazgų ryšimo praktika. Reikės apsirišti virve ir keltis lynu.

Antroji jaunųjų šaulių stovykla JAV lietuvių kilmės jaunimui „Švyturys 2025“, kurią organizuoja Lietuvos šaulių sąjunga išėivijoje, padedama bei remiama Lietuvos šaulių sąjungos ir LR Krašto apsaugos ministerijos, buvo stipri.

JAV Lietuvių bendruomenė turi kelias ilgas tradicijas turinčias stovyklavietes, kurios visą vasarą renka skautų, ateitininkų, šeimų ir kitas temines stovyklas, prie kurių prisijungia dabar ir jaunųjų šaulių stovykla.

Šiomet jau ir tėvai, ir vaikai pagal pernai metų patirtį galėjo geriau žinoti, ko tikėtis stovykloje „Švyturys 2025“.

Jaunųjų šaulių stovykla yra intensyvi. „Bootcamp“ modelis, trumpa, tačiau stipri programa kelia iššūkių jauniems žmonėms ir išskirtinį pasididžiavimą atlikus visą projektą.

Programa nėra per sunki, ją puikiai įveikia ir berniukai, ir mergaitės, net ir jaunesnio amžiaus vaikai. Būtent savanorių vaikus į stovyklą priimame ir jaunesnius, nes mamos padeda stovyklai.

Antroji Lietuvos šaulių sąjungos išėivijoje stovykla „Švyturys 2025“ vyko 2025 metų rugpjūčio 3–9 dienomis skautų Rako stovyklavietėje Kasterio vietovėje, Mičigano valstijoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose. Stovykla skirta Amerikos lietuvių kilmės jaunimui nuo 12 iki 17 metų.

Pernai istorinėje pirmojoje stovykloje dalyvavo 21 jaunuolis: penkios mergaitės ir šešiolika berniukų, šiomet – 22: trys mergaitės ir devyniolika berniukų. Septyni vaikai buvo sugrįžę, jie dalyvavo ir pernai. Tai beveik trečdalis, tikrai daug.

Savaitę jie buvo broliai ir seserys, įsitraukė į įvairius projektus, dalyvavo ugdančiose veiklose, įveikė kliūtis, atliko komandines šauliškas užduotis.

PALAIKYMAS IŠ LIETUVOS

Ačiū Lietuvos šaulių sąjungai ir LR Krašto apsaugos ministerijai už pagalbą stovyklai ir palaikymą.

Ačiū žmonėms, kurie metus laikėsi tvirtai minties – vėl surengti stovyklą.

Atskrido nuostabūs, patyrę mokytojai iš Lietuvos.

Stovyklos „Švyturys 2025“ programos direktorė, Lietuvos šaulių sąjungos Piliėtinio ugdymo skyriaus vedėja Sandra Vasiliauskienė, sakė, kad kas vasarą Lietuvoje vyksta 52 jaunųjų šaulių stovyklos, kurioje susirenka vaikai ne tik iš Lietuvos, bet ir kitų šalių.

Lietuvos šaulių sąjunga turi stiprias stovyklų rengimo tradicijas, ir tikrai džiaugiamės, kad jų patirtis buvo panaudota Lietuvos šaulių sąjungos išėivijoje, vasaros stovykloje „Švyturys“.

2

Už puikiai atliktas vadovų pareigas Lietuvos šaulių sąjungos išėivijoje vado padėkos raštu apdovanoti stovyklos programos direktorė S. Vasiliauskienė ir iš Lietuvos atvykę vadovai: Lietuvos šaulių sąjungos Alfonso Smetonos šaulių 5-osios rinktinės šaulys Gvidas Sinkevičius ir Lietuvos šaulių sąjungos Vytauto Didžiojo 2-osios rinktinės šaulys Pijus Šliumpa.

Videopasveikinimą stovyklai atsiuntė LR Kariuomenės vadas generolas Raimundas Vaikšnoras. Visa stovykla nuoširdžiai dėkinga gerbiamam Kariuomenės vadui už šį sveikinimą.

Ir pernai, ir šiomet stovyklą aplankė Lietuvos Respublikos generalinio konsulato Čikagoje atašė Julijonas Matukas. Julijonas buvo lietuvių bendruomenės Amerikoje dalis. Gaila, kad jo kadencija baigėsi, linkime visko geriausio jo darbuose diplomatinėje tarnyboje.

Į stovyklą atvykusi LR ambasados JAV pirmoji sekretorė Giedrė Šidagytė-Gudaitienė atvežė nuostabių dovanų kiekvienam stovyklautojui – Lietuvos vėliavos spalvų movas.

VEIKLA

Labiausiai jaudinantis momentas įvyksta būtent atidarymo dieną.

Atvažiuoja berniukai ir mergaitės – visi stovyklautojai gavo dovanų Lietuvos šaulių sąjungos marškinėlius ir kepurės – ir staiga iki vakaro matai, kaip susiformuoja jaunųjų šaulių kolektyvas, dvasia susivienija.

Stovykloje kasdien buvo pakeliamos Lietuvos, Jungtinių Amerikos Valstijų ir Šaulių sąjungos žygio vėliavos. Stovyklautojai iš širdies giedojo Lietuvos himną.

Vieną pirmųjų dienų švyturiukai mokėsi rikiuotės praktikos, atlikti komandas „Lygiuok“, „Ramiai“, „Laisvai“.

Kolektyvinis veiksmas moko bendravimo, sutarimo ir bendro sprendimų priėmimo. Trinasi asmeninio komforto zonos, turi išmokti pajauti šalia esantį ir veikti kartu.

Šiomet buvo daugiau savarankiškumo. Vaikai patys atsakingai nešėsi daiktus iki stovyklos ir įsikūrė.

Viena iš pirmųjų kolektyvinių užduočių, suskirsčius vaikus į tris būrius, buvo sukurti skyriaus vėliavą. Kiekvienam skyriui buvo duotas adinys ir dažai, reikėjo kurti ir piešti, ką nusprendžia, kad turi būti ant vėliavos.

Pernai metų pirmoji istorinė stovykla pavyko puikiai, tad šiomet stengtasi padaryti užduotis dar įdomesnes ir įvairesnes.

Milijonus klausimų reikėjo atsakyti Lietuvos šaulių sąjungos Vytauto Didžiojo 2-osios rinktinės šauliui Pijui Šliumpai, kuris pasakojo apie šarvuotą kariuomenės techniką. Ši tema sulaukė milžiniško susidomėjimo, ir vaikai, ir suaugusieji aktyviai dalyvavo teiraudamiesi ir gilindami savo žinias.

Asmeninis įsitraukimas reikalingas ir statant iš tento apsaugas nuo lietaus. Mokytojai iš Lietuvos rodė, kaip statyti >>

pastoges, užuovėjas ir palapines, taip pat kaip naudoti palapinsiaustes. Visi trys skyriai patys turėjo pastatyti visas tris apsaugas nuo lietaus. Kad išmoktum, turi atlikti. Kiekvienas atlieka užduotis taip, kaip gali geriausiai, ir dar truputėlį geriau.

Kiekvienas galėjo pakelti droną, pripratusiems prie kompiuterinių žaidimų vaikams tai nėra sunku. Bet pirmiausia buvo užduotis pasislėpti per penkias minutes, ir dronu per dar penkias minutes surasti pasislėpusius, ir smagu, kad kai kurie buvo gerai užsimaskavę. Pasirodė, kad slėpimosi, susiliejimo su aplinka juos gerai išmokė vadovai iš Lietuvos Gvidas ir Pijus.

Maskuotė yra vienas iš emocionaliausių užsiėmimų. Stovyklautojai išmoko kelias maskavimo technikas, žinoma, patys pabandė maskuotis.

Daug įspūdžių sukėlė, kai vienas iš vadovų slėpėsi paparčių dauboje ir reikėjo jį surasti akimis. Užduotis sudėtinga, maskuotė buvo tikrai gera.

Stovyklos viršininkas Linas Orentas parodė daugybę laužo uždegimo galimybių, ir su didinamuju stiklu, ir su vadinama metalo vilna, ir su baterija ar naudojant kramtomąją gumą.

Švyturiukai mokėsi tarptautinės fonetinės abėcėlės, praktikavosi paraidžiui pasakyti savo vardus, raidėms priskirdami priimtus NATO įvardijimus. ŠVYTURYS: Š – „Sierra“, V – „Victor“, Y – „Yankee“, T – „Tango“, U – „Uniform“, R – „Romeo“, Y – „Yankee“, S – „Sierra“.

Kas yra Lietuvos šaulių sąjunga, vaikų klausė LŠSI vado patarėjas Gintautas Vasilevskis, pasakodamas LŠS ir LŠSI istoriją.

Stovyklos gydytojas savanoris Arvydas Urbonas, MD, kalbėjo su vaikais, kaip suteikti pirmąją pagalbą, aprišti žaizdas ar įtvirtinti galūnes.

Švyturiukai bendravo su pasauliu, brolis šaulys Linas Jablonskis, kurio šaukinys yra KD9SDX, atsivežė trumpųjų bangų radijo ryšio stotelę. Vaikai aiškinosi, kaip ji veikia, tikslinosi bangų galingumą, akimis ieškojo, kur iškelta antena ir kaip ji atrodo.

Linas Jablonskis susisiekė su kitais trumpabangininkais, ir vaikai galėjo pakalbėti, papasakoti apie save ir stovyklą. Rako miške neveikia telefonai ir internetas, o radijo stotelė tokiu atveju yra puikus ryšys.

Iš Kalifornijos specialiai atvykęs vadovas Lietuvos kariuomenės atsargos majoras Mindaugas Babonas, 33 metus tarnavęs

3

Lietuvos kariuomenėje, tapęs savanoriu iš karto Lietuvai atgavus nepriklausomybę, nuoširdžiai kalbėjo su vaikais apie Lietuvos istoriją, apie kariuomenės reikšmę šalies likimui.

Neužmirštama jaunųjų šaulių stovyklos „Švyturys 2025“ patirtis.

ŽYGIS

Stovyklautojai stropiai mokėsi rišti mazgus ir keltis virve, nes laukė žygis ir reikėjo pritaikyti tai, ką išmoko. Aštuoni kilometrai, penkios mylios, tiek švyturiukai nuėjo.

Pirmasis iššūkis – įveikti upelį. Per jį reikėjo persikelti virve į kitą krantą. Vaikai turėjo panaudoti mazgų rišimo žinias, kurias išmoko.

Daug emocijų, nepasitikėjimo savimi ir netikėtai iškylančių baimių – tačiau kliūtį įveikė visi.

Kelias buvo ilgas: būrys kelis kartus stojo atsigerti, o vanduo specialiai buvo atvežamas į sutartas vietas automobiliu, nes gertuvės greitai ištuštėdavo.

Vienas įspūdingiausių momentų – kariuomenės sauso maisto paketai, paruošti kiekvienam dalyviui. Galima buvo rinktis iš kelių sudėčių: su jautiena, vištiena, Italijos, Meksikos ar Azijos virtuvės patiekalais, taip pat ir vegetariškus variantus.

Vadovas M. Babonas parodė, kaip naudotis paketais: kaip pašildyti maistą ir pasigaminti gėrimą. Be to, svečiai buvo atsivežę du kariuomenės maisto paketus iš Lietuvos.

Žygio pabaigoje laukė atgaiva – visi patraukė tiesiai prie ežero ilgomis maudynėms.

Žygio dienos vakarienė, kaip ir pietūs, buvo ypatinga. Patys vaikai rinko medžių nuolaužas ir kūrė laužą. Patys pjaustė svogūnus, salotas ir daržoves, ruošė jautieną. Patys kepė, šildė ir suko patiekalus. Jie gamino takus ne tik vakarienei, bet ir tam, kad pavaišintų valgyklos savanores bei vadovus.

Svečiai iš Lietuvos dovanų stovyklai atvežė milžinišką kepalą juodos duonos. Po didžiojo žygio ir maudynių kaip tik buvo geras laikas ją supjaustyti ir paragauti. Aikčiojome dėl prisiminimų kvapo ir atpažįstamo lietuviško skonio, tepdami medų ar dėdami sūrį.

Vakare laukė laužo naktis, šildomi zefyrai virš liepsnų ir artėjantis suvokimas, kad stovykla artėja į pabaigą.

LIETUVIŲ KALBA

Kaip ir pernai, stovykloje buvo vaikų, kurie nekalba lietuviškai. Galioja bendrystės tvarka – kiti talkina jiems ir verčia. Taip stiprinamas asmeninis ryšys ir atsakomybė už draugą.

Beveik visi vaikai yra gimę jau JAV, ir lietuviškos stovyklos savaitė papildoma jų žodyną.

3. Jaunųjų šaulių stovyklos JAV „Švyturys 2025“ iškilminga uždarymo akimirka: visi kartu, ir stovyklautojai, ir vadovai, organizatoriai, savanoriai ir tėvai.

Sugrįžti į Raką tarsi į Lietuvą, aukštas nesibaigiantis miškas, tarsi dzūkiški kalneliai, tarp kurių lengva pasiklysti, lietuviški koplytstulpiai ir raštai.

Bičiulė šeštadieninės lituanistinės mokyklos muzikos mokytoja yra sakiusi, kad pirmiausia dainų, kurias mokiniai mokso metais mokysis, ji išverčia žodžius ir paaiškina prasmes, kad vaikai suprastų, ką dainuoja.

Šiomet mes iš vaikų mokėmės vartoti lietuvišką žodį „berneliai“, taip jie kreipdavosi vieni į kitus. Tardavo su anglišku akcentu panašiai į „burnelai“, o mums buvo nostalgikiškai gražu.

Pernai stovyklos vadovas brolis šaulys ir ilgametis skautas L. Orentas, kuriam vaikų vasaros stovykla šiomet buvo 52-oji, mus išmokė netikėtą terminą – vandens sargas. Tylėjome apstulbę, išgirdę, kol supratome – tai gelbėtojas. Dabar stovykloje yra tik vandens sargas, gelbėtojo nėra, mums taip patiko naujadaras.

O mes mokėme brolių Liną išstarti trijų litrų talpos stiklainio nenorminį, šnekamosios kalbos žargoniską įvardijimą – „trilitrikas“. Šiomet mokėme jau ir kitus brolius skautus. Pasirodo, šis žodis ne Lietuvoje gimusių ištariamai labai sunkiai, kaip ir triratukas.

SAVANORIAI

„Labas rytas, broli“, – kiekvieną stovyklautoją pasveikina, gausiai įdėdamos maisto, virtuvės savanorės Giedrė Tulper ir Ingrida Ferrell. Ingrida vien šiais metais atvažiuoja į septintą stovyklą.

Virtuvės šefė Diana Subačius yra komercinės virtuvės profesionalė, sugebanti suvaldyti srautus gaminant didelėms grupėms žmonių.

Vaikai pasirenka sau patinkančias salotas iš salotų baro, kasdien sriuba, gaminami mėgstami pagrindiniai patiekalai, ir kiekvieną dieną vaisiai bei desertai.

Kai kurie nebuvo valgę manų košės, stovykloje paragavo, sakė, labai skanu.

Moterys gamina aštrųjį troškinį, suka balandėlius, kepa nerealaus skonio žuvies maltinukus, ruošia naminę gvakamolę – kiekvienas patiekalas tiesiog ypač skanus.

Raginame vaikus ateiti pakartoti – kai kurie tai daro net tris kartus. Jie auga, jų organizmui reikia „statybinės medžiagos“, be to, jie leidžia laiką miške, gryname ore, kur alkis kyla visiškai natūraliai.

Šiomet, be to, kad intensyviai rengė stovyklą, Silvija Motiejūnas, Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje Centro valdybos sekretorė, dar savanoriavo ir virtuvėje. Čia visada reikia rankų, ir pagelbėjo savanorės Klaipėdos kuopos šaulė Felicija Jablonskis bei kartu su stovyklos daktaru broliu šauliu Arvydu atvykusi jo žmona Baltijos jūros šaulių kuopos narė Dalia Urbonienė.

Ateidavome padėti ir aš, Vilma Kava su Aušra Paulauskas, mes buvome atsakingos už viešąjį informavimą, rengdamos kiekvienos dienos kronikas su nuotraukomis ir videomedžiagą. Kasdien vakare važiuodavome keturiasdešimt minučių pirmyn ir atgal iki artimiausio „McDonald's“, kad gautume interneto ryšį, nes Rako sengirėje net telefonai tyli.

A. Paulauskas vaikams priliejo daugiau kaip šimtą lietinių ant milžiniškos keptuvės, savanorės susuko ir apkepė juos su bananais. Šiomet prašėme tėvų, nedėkite užkandžių vaikams. Viena iš stipriųjų šios stovyklos dalių yra virtuvės savanorės, turinčios milijonus vasarų patirties, ir jos gamina nuostabiai skaniai.

PATRIOTIŠKUMAS

Uždarymo programa turėjo ypatingą akcentą: iškilmingą Šaulio priesaiką davė brolis Lukas Mitrius iš Detroito, Mičigano, ilgametis skautas, puikiai vadovavęs stovyklos metu.

Specialia dovana iš Lietuvos – Lietuvos šaulių sąjungos moneta – apdovanotas stovyklos „Švyturys 2025“ vadovas Linas Orentas. Linas atvažiuoja į stovyklą prikrovęs visą „U-Haul“ priekabą reikmenų. Jis apgalvojęs ir turi viską, ko tik gali netikėtai prireikti. Jo patirtis parengiant reikalingus dokumentus ir organizuojant stovyklą yra nepakeičiama.

Šiomet turėjome net du medikus, kurie pakeitė vienas kitą. Kai prireikė, pasisiūlė prisijungti savanorė Dovilė Daniuk, turinti daug keliautojos patirties.

Su mumis, kaip ir pernai, buvo ir puikūs draugai skautai Taiyda Rudaitis Chiapetta ir Andrius Račkauskas, kurių bendradarbiavimą tikrai vertina Lietuvos šaulių sąjunga išeivijoje.

Stovyklą rengia savanoriai, etatinių darbuotojų Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje organizacijoje nėra. Žmonės aukoja savo darbus, ima laisvas dienas, dažnai nemokamas, savo sąskaita atvažiuoja ir padeda stovyklai įvykti.

„Švyturys 2025“ stovyklos nariai galėjo stebėti vieną iš jausmingiausių ir patriotiškiausių momentų, kai Klaipėdos jūrų šaulių kuopos narys Linas Jablonskis įteikė savo senelio savanorio Antano Lingio į Ameriką atsivežtą 1918–1920 metų medalį Lietuvos kariuomenės atsargos majorui, taip pat tapusiam savanoriu po Lietuvos nepriklausomybės, Mindaugui Babonui. „Į patikimas rankas“, – sakė brolis šaulys L. Jablonskis.

LIETUVA

Sugrįžti į Raką tarsi į Lietuvą, aukštas nesibaigiantis miškas, tarsi dzūkiški kalneliai, tarp kurių lengva pasiklysti, lietuviški koplytstulpiai ir raštai. Stebi, čia papilta daugiau skaldos, čia praretintas miškas, čia išplėsta stovyklavietė.

Savaitė Rake, Mičigano valstijoje, be telefonų ir interneto, ir tai yra didelis išbandymas vaikams, pripratusiems prie savo technologijų kasdienybės.

Padaryti viską, ką gali, ir truputį daugiau. Jausti draugą šalia. Bendrauti asmeniškai, ne virtualiai. Priimti sprendimus argumentuojant. Atlikti veiksmažančius ir laiminti. Veikti bendrai. Patirti naujų įgūdžių.

Tai vaikai kuria stovyklą, nes kiekvieno jų elgesys, brandumas, vertinimas, įsitraukimas kolektyviai formuoja dalyvavimo atmosferą, kuri turės įtakos jų tolesnei asmenybės raidai.

Stovyklos savaitė vaikus užaugina. Daug prisiminimų, naujų patirčių, daugiau brandos.

„Vyksta antroji Jaunųjų šaulių stovykla JAV, bus ir dvidešimt antroji“, – atidarymo metu sakė Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje vadas Ovidijus Bernatonis.

Tikime, kad bus. Daug žmonių tuo tiki abiejose Atlanto pusėse.

Nes Švyturys – šviesos karys. Iki kitų metų, švyturiukai. ×

NATO PAJĖGŲ MISIJA BALTIJOS REGIONE

Tekstas: SIMONA KULIEŠAITĖ
Nuotraukos: SRŽ. MARGARITA KLIMIENĖ

1.-2. NATO sąjungininkai Lietuvoje.

6

Šiuo metu Baltijos šalių oro policijos misijoje patruliuoja ir užtikrina Baltijos šalių oro erdvės saugumą Ispanijos ir Vengrijos karinės oro pajėgos.

NATO – tai tarptautinė politinė ir karinė gynybinio pobūdžio sąjunga, siekianti taikos visame pasaulyje tarp valstybių. Šitaip skamba vienos iš svarbiausių pasaulyje organizacijų apibrėžimas. Tačiau ar tikrai žinome, kodėl ji tokia svarbi ir reikalinga šiam pasauliui?

Nušviečiant NATO veiklą žiniasklaidoje neišvengiamai daug dėmesio skiriama aukšto lygio diplomatijai, Aljanso viršūnių susitikimams ir karinėms kampanijoms. Deja, didžioji Aljanso veiklos dalis lieka nepastebėta. NATO kasdien dalyvauja daugelyje Europos saugumo aplinką gerinančių projektų, koordinuoja humanitarinę pagalbą, vykdo įvairias misijas Baltijos regione.

Viena svarbiausių NATO misijų Baltijos šalims – Baltijos šalių oro policija. 2004 metais Lietuvai, Latvijai ir Estijai įstojus į Šiaurės Atlanto Sutarties Organizaciją, oro erdvės apsaugą ir kontroliavimą perėmė NATO, nes efektyvi oro erdvės gynyba yra labai svarbi Aljanso saugumui. Iki 2014 metų gegužės 2 dienos visos Baltijos šalių oro gynybos misijos atliktos tik Šiaulių Zoknių oro uoste, vėliau – ir kitose Baltijos šalyse.

Kiekvienais metais mūsų oro teritoriją saugo nuo trijų iki septynių NATO priklausančių valstybių per metus. Įgyvendinti oro policijos misiją padeda ir Bendrasis valdymo ir pranešimo centras Karmėlavoje – oro erdvės vadovavimo ir valdymo vienetas, suformuotas iš trijų Baltijos šalių karinio personalo. Nors dar visai neseniai ši NATO misija buvo terminuota, dabar ji yra ilgalaikė ir neterminuota su periodinėmis peržiūromis. Šiuo metu Baltijos šalių oro policijos misijoje patruliuoja ir užtikrina Baltijos šalių oro erdvės saugumą Ispanijos ir Vengrijos karinės oro pajėgos. Taigi, narystė NATO Baltijos šalims yra oro erdvės saugumo pagrindas.

2

Taip pat Baltijos regione Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacija vykdo Gynybos pajėgumų iniciatyvą – aukšto lygio programą, skirtą kariniams pajėgumams modernizuoti, atsižvelgiant į naują saugumo aplinką. NATO aktyviai siekia aprūpinti valstybes modernia karine technika ir tinkamai parengti jų karius, kad kilus kariniam konfliktui šalys galėtų apsisaugoti. Sąjungos narė Danija kartu su Švedija bene labiausiai prisidėjo reformuojant Lietuvos karines pajėgas ir aprūpinant jas NATO standartus atitinkančia ginkluote bei įranga. Kartu su Danija vykdoma įvairių projektų, daugiausia dėmesio skiriamas Lietuvos kariuomenės rengimui pagal NATO reikalavimus. 2011 metais Lietuvoje surengtos pirmosios NATO štabų pratybos „Tvirta jungtis 2011“ ir įvertintas NATO vadaviečių gebėjimas vadovauti tarptautinėms pajėgoms. Šios pratybos vienu metu vyko keliuose organizacijos šalyse – Lietuvoje, Graikijoje, Italijoje, Vokietijoje, Ispanijoje,

Norvegijoje ir Čekijoje. Baltijos regiono šalys Lietuva, Latvija ir Estija kartu organizuoja tarptautines pratybas „Gintarinė viltis“, „Baltijos šeimininkas“, „Atvira dvasia“, „Kardo kirtis“, „Baltijos tvirtovė“, kuriose kariniai padaliniai mokosi veikti kartu, įgyja daugiau patirties, analizuoja pratybų metu padarytas klaidas, tobulėja. Be Baltijos šalių karinių vienetų, pratybose aktyviai dalyvauja ir kitos NATO partnerės. Vadinas, ši NATO vykdoma programa stipriai tobulina ir modernizuoja Baltijos šalių karinius pajėgumus.

Taigi, galima padaryti išvadą, kad narystė Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijoje Lietuvai, Latvijai ir Estijai yra efektyviausia tarpvalstybinė kolektyvinė saugumo sistema. NATO ne tik užtikrina šių valstybių saugumą, bet ir koordinuoja jų humanitarinę pagalbą, modernizuoja kariuomenę ir karinę techninę įrangą, leidžia būti kitų NATO misijų dalimi. x

„PATVIRTINKITE, KAD NESATE ROBOTAS“

KAIP VIENAS MYGTUKO PASPAUDIMAS GALI SUKELTI DIDELIŲ NEMALONUMŲ?

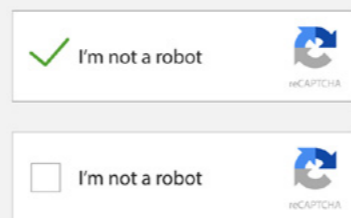

Rubrika „Kibernetinis saugumas“ rengiama bendradarbiaujant su oficialiu ESET atstovu Lietuvoje „NOD Baltic“.

7

PAŠNEKOVAS: „NOD BALTIC“ KIBERNETINIO SAUGUMO INŽINIERIUS IR ESET EKSPERTAS LUKAS VAITASIS

1. Būk atsargus, sukčiai dažnai naudoja apgaulingus tinklalapius. Nuotr. aut. Valdas Kilpys

Tikriausiai ne kartą naršydami internete esate susidūrę su prašymu patvirtinti, kad nesate robotas – atpažįstant šviesoforus nuotraukose, perrašant iškraipytą tekstą ar tiesiog pažymint varnelę prie patvirtinimo. Nors tai yra interneto vartotojams įprastas veiksmas, kibernetinio saugumo ekspertai įspėja – nekaltas mygtuko paspaudimas nieko neįtariančiam vartotojui kartais gali pridaryti rimtų nemalonių. Kaip nuo to apsisaugoti? Ar kada pagalvojote, kodėl įvairiuose interneto tinklalapiuose dažnai prašoma patvirtinti, kad nesate robotas? Iš tiesų, būtent robotai šiuo metu sudaro daugiau nei pusę viso interneto srauto. Nors kai kurie iš jų, pavyzdžiui, „Google“ robotai, turi teisėtą paskirtį, beveik du penktadaliai yra laikomi kenkėjais. Jie naudojami įvairiems tikslams – nuo provokuojančių žinučių skelbimo socialiniuose tinkluose iki paslaugų trikdymo (DDoS) atakų ir internetinių paskyrų užgrobimo, naudojant anksčiau nutekintus slaptažodžius. Siekiant apsisaugoti nuo tokių robotų, pasitelkiama CAPTCHA (angl. *Completely Automated Public Turing test to tell Computers and Humans Apart*) – automatinis patikrinimas, ar vartotojas yra žmogus. Ilgą laiką tokia patikra buvo veiksminga, tačiau saugumo ekspertai stebi naują tendenciją – kibernetiniai nusikaltėliai rado, kaip tai panaudoti savo tikslams. „CAPTCHA buvo sukurta tam, kad stabdytų botus. Tačiau dabar automatizuotą patikrinimą naudoti pradėjo ir kenkėjai. Neapdairiai patvirtinę CAPTCHA galite netyčia nutekinti jautrius duomenis nusikaltėliams, suteikti jiems prieigą prie savo kompiuterio ir t. t.“ – teigia „NOD Baltic“ kibernetinio saugumo inžinierius ir ESET ekspertas Lukas Vaitasius.

KAIP TAI VEIKIA?

Sukčiai dažnai naudoja apgaulingus tinklalapius, į kuriuos pritraukia vartotojus per socialinius tinklus, nuorodas elektroniniame pašte ar SMS žinutėse. Šiuose puslapiuose vartotojai mato CAPTCHA užduotį, kuri iš pirmo žvilgsnio atrodo kaip įprasta patikra. Tačiau iš tikrųjų tai gali būti socialinės inžinerijos metodas, kai paspaudus ant suklustotų patikros nuotraukų gali kilti įvairių grėsmių. „Ši technika pastaruoju metu stipriai išplito, todėl patartina būti itin atidiems. Už netikrų patikrų gali slėptis įvairiausi kenkėjai, kurie gali ne tik pridaryti žalos jūsų kompiuteriui, bet ir sukelti nemažą finansinių nuostolių“, – įspėja L. Vaitasius. Jis išskiria dažniausiai su automatinio patikrinimu, ar vartotojas yra žmogus, susijusias grėsmes:

– „Infostealer“ programų atsisiuntimas ir įdiegimas. Tokios programos vagia prisijungimo duomenis, naršyklės

slapukus, bankų informaciją. Ekspertų duomenimis, 2024 metais mažiausiai 23 milijonai žmonių tapo „infostealer“ aukomis – dauguma jų naudojo „Windows“, pavogta daugiau nei du milijardai prisijungimo duomenų.

– Išpirkos reikalaujančios programos aktyvavimas, kai vartotojo failai būna užrakinti ir prašoma susimokėti už prieigą prie jų.

– Nuotolinės prieigos trojanai, suteikiantys nusikaltėliams visiška priėjimą prie kompiuterio.

– Kripto valiutų kasimo programų įdiegimas. Jos apkrauna įrenginio procesorių ir elektros išteklius.

– Kenkėjiška veikla, susijusi su valstybės remiamais grėsmingais veikėjais, pavyzdžiui, šnipinėjimas ar infrastruktūros sabotžas.

„Vartotojai gali nė nepastebėti, kad jų kompiuteris ar telefonas jau užkrėstas. Duomenys gali būti renkami mėnesių mėnesius, kol galiausiai pavagiami bankų prisijungimai, pasisavinamos socialinių tinklų paskyros ar reikalaujama išpirkos už prieigą prie failų“, – aiškina kibernetinio saugumo ekspertas.

Anot L. Vaitasius, suklustoti automatiniai patikrinimai, ar vartotojas yra žmogus, – viena iš gudriausių šių dienų socialinės inžinerijos atakų, nes išnaudoja vartotojų pasitikėjimą įprastomis interneto procedūromis.

„Ši technika manipuliuoja tuo, kas mums pažįstama. Kai visose svetainėse sprendžiame CAPTCHA testus be jokio papildomo klausimo, tampa labai lengva priversti mus atlikti veiksmus, kurie atrodo nekalti, bet iš tiesų yra pavojingi. Juk įprastai tokias patikrinimo užduotis atliekame negalvodami, skubėdami greičiau patekti į norimą tinklalapį“, – sako L. Vaitasius.

KAIP ATPAŽINTI NETIKRĄ „CAPTCHA“ IR KAIP APSISAUGOTI?

„NOD Baltic“ kibernetinio saugumo inžinierius ir ESET ekspertas aiškina, kad kartais atpažinti suklustotą automatinį patikrinimą gali padėti tai, jog jis pasirodo neįprastoje vietoje, pavyzdžiui, atsitiktiniame reklaminiame lange. Taip pat nereikėtų pasitikėti, jei CAPTCHA pateikiama neaiškios paskirties svetainėje arba jei jos išvaizda skiriasi nuo įprastų sistemų (pavyzdžiui, „Google reCAPTCHA“).

Tiesa, kartais automatinio patvirtinimo langelis gali atrodyti tikroviškai, tačiau įtarimų gali sukelti užduoties reikalavimai – pavyzdžiui, prašymas paspausti „Windows“ klavišą + R, o tada – CTRL + V, kad įklijuotumėte kenkėjišką komandą, kuri buvo slapta nukopijuota.

L. Vaitasius pataria niekada netvirtinti CAPTCHA puslapiuose, dėl kurių saugumo nesate tikri, bei išskiria kitus būdus, kaip apsisaugoti nuo kenkėjų:

– būkite budrus, jei CAPTCHA prašo neįprastų veiksmų;

– atsargiai vertinkite bet kokį CAPTCHA langą, kuris atsiranda netikėtai;

– nuolat atnaujinkite savo operacinę sistemą ir naršyklę – tai sumažina riziką, kad kenkėjai išnaudos senas spragas;

– naudokite patikimą antivirusinę programinę įrangą ir reguliariai ją atnaujinkite – tai padės sustabdyti kenkėjišką veiklą;

– naudokite reklamos blokatorių – tai gali apsaugoti nuo potencialiai pavojingų skelbimų.

„Svarbiausia – neprarasti budrumo. Jei kyla bent menkiausia abejonė – geriau sustoti ir patikrinti, kur esate patekę“, – pabrėžia IT ekspertas.

KA DARYTI PATEKUS Į NETIKRĄ AUTOMATINIO PATIKRINIMO SPAŠTUS?

Jei vis dėlto patikėjote netikra CAPTCHA ir įvykdėte kenkėjų komandas, tai dar ne pasaulio pabaiga, tačiau veikti reikia greitai. Pirmiausia kibernetinio saugumo ekspertas L. Vaitasius pataria savo galimai pažeistame įrenginyje paleisti pavojingos programinės įrangos paiešką ir, ją aptikus, pašalinti.

Jis taip pat rekomenduoja atjungti įrenginį nuo interneto ir, pasidarius svarbių failų kopijas, atlikti gamyklinį įrenginio atkūrimą. „Nepamirškite pakeisti visų slaptažodžių ir, kur įmanoma, įjungti dviejų žingsnių autentifikavimą. Tokiu atveju, net jei slaptažodis ir nutekėjo, jūsų paskyros išliks apsaugotos“, – aiškina IT žinovas ir ragina internete išlikti budriems. ×

„MEDIASKOPAS“ FIKSUOJA: DRONO INCIDENTAS IR PRIEŠIŠKI NARATYVAI

Tekstas: LINA KASPARAITĖ-BALAIŠĖ

Nuotraukos: REDA MICKEVIČIŪTĖ,
VALDAS KILPYS

Šių metų vasarą Lietuvoje užfiksuotas incidentas, kai į šalies teritoriją įskrido dronas su sprogmenimis, iškėlė ne tik gausybę saugumo klausimų, bet ir sukėlė didelę informacinę bangą. Rusijos ir Baltarusijos žiniasklaida sureagavo greitai, pateikė įvykį per savus naratyvus. Apie šiuos naratyvus kalbamės su žiniasklaidos stebėsenos ir tyrimų bendrovės „Mediaskopas“ vadove JŪRATE STANKUVIENE.

1. JŪRATĖ STANKUVIENĖ – „Mediaskopo“ vadovė, domisi Lietuvai priešiškais naratyvais, platinamais žiniasklaidoje, ir apie tai šviečia Lietuvos visuomenę.

2. Ukrainiečių paimtas dronas „Gerbera“ – toks skraidė ir Lietuvoje. Asociatyvi nuotrauka

1

8

Priešnuodis – skaidrumas, greiti tarpiniai paaiškinimai, faktų suvestinės ir kokybiškos vietos žiniasklaidos autoritetas. Esminis veiksnys – neužleisti pirmo įspūdžio – jei oficiali, nuosekli informacija ateina greitai, propaganda „neprilimpa“.

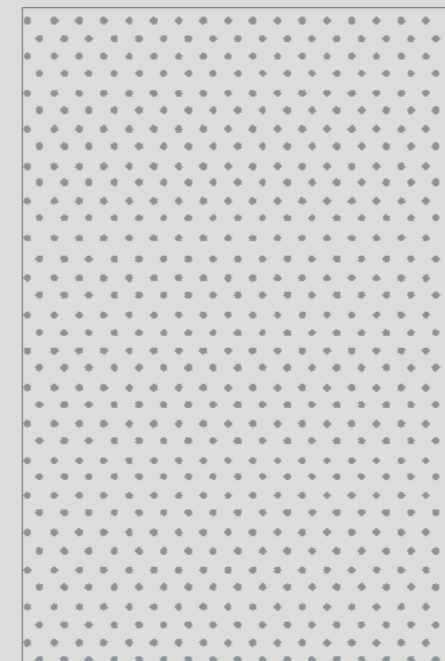
Analizuojame, kaip šis drono incidentas buvo panaudotas propagandai, kokie tikslai slypi už tokių informacinių kampanijų ir kaip Lietuva galėtų reaguoti.

INTERPRETACIJOS

Rusijos ir Baltarusijos žiniasklaida savaip interpretavo incidentą su dronu. „Rusijos kanalai jį pavertė pašaipos objektu: esą visa Lietuvos valstybės mašina su NATO pagalba „gaudė vaikuoklį“ ir iš to padarė „isteriją“. Įspūdžiui sustiprinti naudotos hiperbolės: apie „rūsius“, „bunkerį“, „šimtus dronų“, iš konteksto ištrauktos ankstyvos, neišsamios frazės. Baltarusijos kanalai daug kur laikėsi „neik ir nukreipk“ schemas: pabrėžė, kad „įrodymų nėra“, Minskas „niekuo dėtas“, o kai kuriuose propagandiniuose formatuose net mestelėta versija, kad aparatas galėjo būti ukrainietiškas. Bendra išvada, kurią jie stūmė į savo auditorijas: Lietuva perdėtai ir chaotiškai reagavo į neva abejotiną įvykį“, – pasakoja Jūratė.

PAGRINDINIAI NARATYVAI

Anot „Mediaskopo“ vadovės, informacinėje kampanijoje dominavo keli aiškiai atpažįstami naratyvai, kurie buvo kartojami įvairiuose Rusijos ir Baltarusijos šaltiniuose. Pirmiausia akcentuota esą „Lietuvos isterija ir nekompetencija“ – buvo pabrėžiama, kad institucijos blaškėsi, siuntė prieštaringas žinutes, nesugebėjo greitai identifikuoti ir neutralizuoti drono. Antras naratyvas – „rusofobinė paranoja“. Lietuva čia vaizduojama kaip šalis, kuri bet kokiame incidente iš karto mato Rusijos ranką, net ir neturėdama įrodymų. Trečia linija – „be NATO Lietuva bejėgė“.

2

KETURIOS GRANDYS

„Mediaskopo“ vadovė pažymi, kad šis incidentas panaudotas neigiamam Lietuvos įvaizdžiui formuoti per keturias grandis:

- 1 – kompetencijos delegitimavimas („nesugebėjo suvaldyti vieno drono“);
- 2 – valstybės rimtumo menkinimas („maža, bet rėkianti“);
- 3 – aljanso reputacijos graužimas („NATO technologijos niekuo nepadėjo“);
- 4 – geopolitinė etiketė („isterizuoja“, kad gautų pinigų dėmesiui ir militarizacijai“).

Visa tai maitinama selektyviu citavimu ir hiperbolėmis, kad Lietuva tarptautinėje erdvėje atrodytų neadekvati ir nepatikima.

Negana to, bandyta parodyti Lietuvos neveiksmumą ir visuomenės pasimetimą. „Iš ankstyvų, neišsamių formuluočių sukonstruotas „valdžios blaškymosi“ vaizdas, pabrėžtos „tiesioginės paieškos“ kaip sumaišties simbolis, aplaistyta pašaipa apie „bunkerius“ ir „rūsius“. Tikslas – parodyti, kad krizės metu institucijos esą neturi plano, o visuomenė lengvai paniškai reaguoja“, – priduria Jūratė. »

Šiuo naratyvu siekta parodyti, kad Lietuva nieko nepajėgi viena, o be sąjungininkų technologijų jos oro gynyba yra tik formalumas.

„Kitas svarbus kampo akcentas buvo „militarizacijos pretekstas“. Incidentas buvo pristatomas kaip patogi dingstis reikalauti pinigų naujai ginkluotei ir infrastruktūros plėtrai. Greta to skambėjo dvejopas, iš pirmo žvilgsnio prieštaringas naratyvas – „nori karo, bet silpna“. Lietuva vaizduota kaip karinga, nuolat provokuojanti Rusiją, tačiau iš tikrųjų nepajėgi net paprasčiausiai apsiginti. Ir galiausiai buvo skleidžiamos abejonės, kad incidentas apskritai galėjo būti inscenuotas – kalbėta apie „feiką“, „išpūstą istoriją“, gal net sąmoningai suvaldytą scenarijų.

Visi šie naratyvai tarpusavyje susipynė į vieną bendrą tikslą – sumenkinti Lietuvos patikimumą, parodyti ją kaip neadekvačią, nesavarankišką ir nevertą būti rimtai vertinama nei savo visuomenės, nei tarptautinių partnerių akyse“, – apie dominuojančius naratyvus sako Jūratė.

NARATYVŲ SKIRTUMAI

Įdomu tai, kad tarp Rusijos ir Baltarusijos žiniasklaidos naratyvų galima matyti skirtumų. „Rusijos žiniasklaida – agresyvesnė, satyrinė, atvira pašaipa Lietuvos institucijoms ir NATO. Baltarusijos – labiau gynybinė: oficialiuose kanaluose – santūriau, bet režimo propagandistų komentaruose – bandymas nusimesti atsakomybę („gal ukrainietiškas dronas“), taip įnešant pleišną tarp Vilniaus ir Kyjivo. Kitaip tariant, Maskva daugiausia menkino ir juokino, Minskas – neigė ir bandė nukreipti“, – pastebi Jūratė.

Kas pirmas suformuoja įspūdį, tas įgyja pranašumą.

3. Pačiame incidento įkarštyje Jūratė savo „LinkedIn“ paskyroje pateikė Lietuvos „trolinimo“ pavyzdį.

EMOCINIŲ ELEMENTŲ TRIJULĖ

Emociniai elementai išryškinti keli. „Trijulė: baimė, nepasitikėjimas, panieka. Baimė ir grėsmė – per „kas, jeigu tokių dronų būtų šimtai“ retoriką ir paraleles su Ukrainos frontu. Nepasitikėjimas – per tariamus „pripažinimus“, kad „gal nieko nebuvo“, taip diskredituojant oficialią informaciją. Panieka ir sarkazmas – per juokelius apie lyderius, NATO „cirką“, „vaiduklių gaudymą“. Šis emocinis kokteilis vienu metu demoralizuoja taikinį ir mobilizuoja savus“, – pastebi pašnekovė.

GALIMAS POVEIKIS

Paklausta apie galimą šios propagandos poveikį Lietuvos visuomenei Jūratė pažymi, kad tiesioginė prieiga ribota (daugelis kanalų blokuojami), bet netiesioginiai vektoriai – socialiniai tinklai, „Telegram“ kanalai, anoniminiai portalai, dubliuojamas turinys – realūs. Poveikis – laipsniška pasitikėjimo erozija (institucijomis, NATO pajėgumu), nuovargio ir skepticizmo dėl saugumo komunikacijos augimas. Priešnuodis – skaidrumas, greiti tarpiniai paaiškinimai, faktų suvestinės ir kokybiškos vietos žiniasklaidos autoritetas. Esminis veiksnys – neužleisti pirmo įspūdžio – jei oficiali, nuosekli informacija ateina greitai, propaganda „neprilimpa“.

RADIKALIZAVIMAS IR MENKINIMAS

Tokie incidentai naudojami radikalizuoti ir skaldyti. „Tai klasikinis poliarizavimo katalizatorius. Iš to paties įvykio gaminami skirtingi „argumentai“ kraštutinumams – „vanagams“ („ginkluotis dar labiau“) ir „balandžiams“ („valdžia isterikuoja“). Nuosaikus, faktais grįstas centras taip nustumiamas į paraštes. Poliarizacija – pagrindinis tikslas, nes susiskaldžiusi visuomenė lengviau pažeidžiama“, – pastebi propagandos metodais besidominti Jūratė.

Be to, pasak pašnekovės, matyti ir užuominų į „surežisuotą“ triukšmą. Propagandiniuose tekstuose – kaip abejonės: „feikas“, „vaizdai iš kitur“, „neegzistuojantis objektas“. Tai abejonės taktika: ne įrodyti, o sukelti miglą ir įtraukti auditoriją į sąmokslą. Faktinė linija – kad aparatas rastas ir jame buvo sprogmėnų – tokia insinuacija paneigia, bet propagandai pakanka pasėti „o gal...“.

„Tai platesnės strategijos, nukreiptos prieš Lietuvą, dalis. Nuoseklus tikslas – sumenkinti Lietuvos kredibilitumą tarptautinėse diskusijose apie Rusijos grėsmę ir atgrasymą, sukelti Vakarų auditorijose „nuovargį“ ir skeptišką požiūrį į Lietuvos perspėjimus („perdeda“, „isterizuoja“), o kartu graužti NATO reputaciją („silpna grandis“ rytiniame flange)“, – pažymi Jūratė.

REIKALINGA GREITA REAKCIJA

Jūratė pataria, kad į tokio tipo propagandą geriausia reaguoti greitai ir vienu balsu. Žmonėms svarbiausia aiškumas – ką šiuo metu žinome, ko dar nežinome ir kokių veiksmų imamės. Jeigu institucijos to nepabrėžia, atsiranda dviprasmybių, kurias propaganda bemat išnaudoja. Todėl būtina turėti paruoštą sistemą, kaip iškart demaskuoti melą. Lygiai taip pat svarbu nepamiršti sąjungininkų: keli trumpi paaiškinimai anglų kalba ES ir NATO auditorijoms užtikrina, kad melagingi naratyvai neliktų be atsako tarptautinėje erdvėje.

Dar vienas svarbus žingsnis – medijų raštingumas. Žmonės turi matyti realius pavyzdžius, kaip propaganda manipuliuoja tokiais įvykiais kaip šis drono incidentas. Tokie praktiniai moduliai, pateikti mokyklose, bendruomenėse ar viešojoje erdvėje, tampa geriausia ilgalaikė vakcina prieš dezinformaciją.

Pagrindinė pamoka – neužleisti pirmo įspūdžio: turėti paruoštą krizės komunikacijos „checklist“ (vienas atstovas, aiški struktūra „ką žinome, ko – ne, ką darome“, dažni atnaujinimai), vizualų rinkinį „Melas vs. Faktai“, trumpus anglų kalbos „brief“us“ partneriams, iš anksto suderintus ekspertų paaiškinimus apie taktiką (kodėl pakeliami sąjungininkų orlaiviai, kodėl kartais nėra galimybės numušti ir pan.). Drono atvejis pademonstravo: kai faktai (aparatas, sprogmenys, tyrimo rezultatai) komunikuojami aiškiai ir greitai, „vaiduklio“ naratyvas netenka pagrindo. Likusią erdvę užpildo ne triukšmas, o pasitikėjimas.

„Šis incidentas taip pat atskleidė naujas tendencijas. Matome, kad techniniai incidentai šiandien akimirksniu paver-

Jurate Stankuviene • 1st CEO at Mediaskopas UAB, Media insights for data driven decision making 1mo • Edit • ...

Turbūt ne tik Mediaskopas buvo neramu kaip Rusijos žiniasklaida pasinaudos drono istorija ir ji tikrai nesnaudė.

Na, tiesa pasakius, trolina mus kaip reikiant:

- Lietuva veržiasi kariauti su Rusija, bet ryte išgirdę motorolerio garsą, puolė vaikytis drono, kurį daug kas matė keistose vietose, keistom trajektorijom ir galbūt netgi postino Ukrainos vaizdas - niekas netikrino, visi droną gaudė.
- Nato pakėlė net 3 lėktuvus (iš Šiauriių, Rumunijos, D.Britanijos), po kelių valandų nuo pranešimo apie droną, tad kaip ir dronui nepakenkė.
- O kai grybautojai drono taip ir nerado, kariuomenės vadas nusprendė, kad jokio drono išvis nebuvo.

Va tokia tai labai arši, mažai NATO žalis. Gerai, kad ne trys dronai, o vienas. Įsivaizduokit kas būtų, jei pasipustumė šimtą dronų kaip Ukrainoj?

Čia vieno iš linksmesnių straipsnių „Lietuva parą atmušinėjo vieno Rusijos drono, kurio nebuvo, ataką“ santrauka, tačiau visuose vyrauja ta pati tema - Nato siena Lietuvoje yra nesaugi, esam lyg kokie juokingi, pasimetę pimpaiškiai.

Kadangi rusijos komunikacija, skirta sumenkinti Lietuvą, yra nuolatine, drono istorija tėra tik saldainiukas, kuriuo propagandos mašina pasimegavo ir mūsų bejėgystės signalą savo auditorijai pasiuntė, tad jei kažkam labai niežti nagai ir liežuvys pasitytioti iš situacijos ir pabaksnoti pirštu - welcome to the club, rusijos propagandistai jums padėkos.

3

čiami propagandos įrankiu. Baltarusija jau nebėra vien retransliuotoja – ji pradeda formuoti savus naratyvus, pavyzdžiui, bandydama nukreipti kaltę Ukrainai. Be to, vis labiau įsigali „infošou“ estetika: memai, satyrinės laidos, ironija tampa pagrindiniu ginklu. Tai naudojama ir pleištam tarp sąjungininkų kalti – Lietuva prieš Ukrainą, Lietuva prieš Lenkiją. Ir svarbiausia – čia laimi greitis. Kas pirmas suformuoja įspūdį, tas įgyja pranašumą. Todėl mūsų atsakas turi būti ne tik tikslus, bet ir greitas, kad propaganda nesusipėtų užimti pirmojo žodžio pozicijos“, – vardija pašnekovė.

„MEDIASKOPO“ VADOVĖS PATARIMAI INFORMACINIŲ ĮTAKŲ ATSPARUMUI STIPRINTI

- Sustokite prieš dalydamiesi ir patikrinkite bent du patikimus šaltinius.
- Atpažinkite braižą: pašaipta + hiperbolės + „visi meluoja“.
- Sekite oficialius kanalus ir vietos redakcijas.
- Supraskite krizių dinamiką – pradinis „nežinom“ yra norma, ne sąmokslas.
- Diskutuokite faktais, ne etiketėmis.
- Ribokite propagandinį „dietos“ turinį.
- Prisidėkite prie demaskavimo – paneikite melą faktais, o ne emocijomis.
- Saugokite nuosaikų centrą ir bendruomeniškumą – poliarizacija yra priešinininko tikslas. x

PASIRENGIMAS PASIPRIEŠINIMUI LIETUVOJE. ISTORINIŲ IR ŠIUOLAIKINIŲ PAMOKŲ ĮGYVENDINIMAS RUOŠIANTIS PASIPRIEŠINTI INVAZIJAI IR OKUPACIJAI (II DALIS)

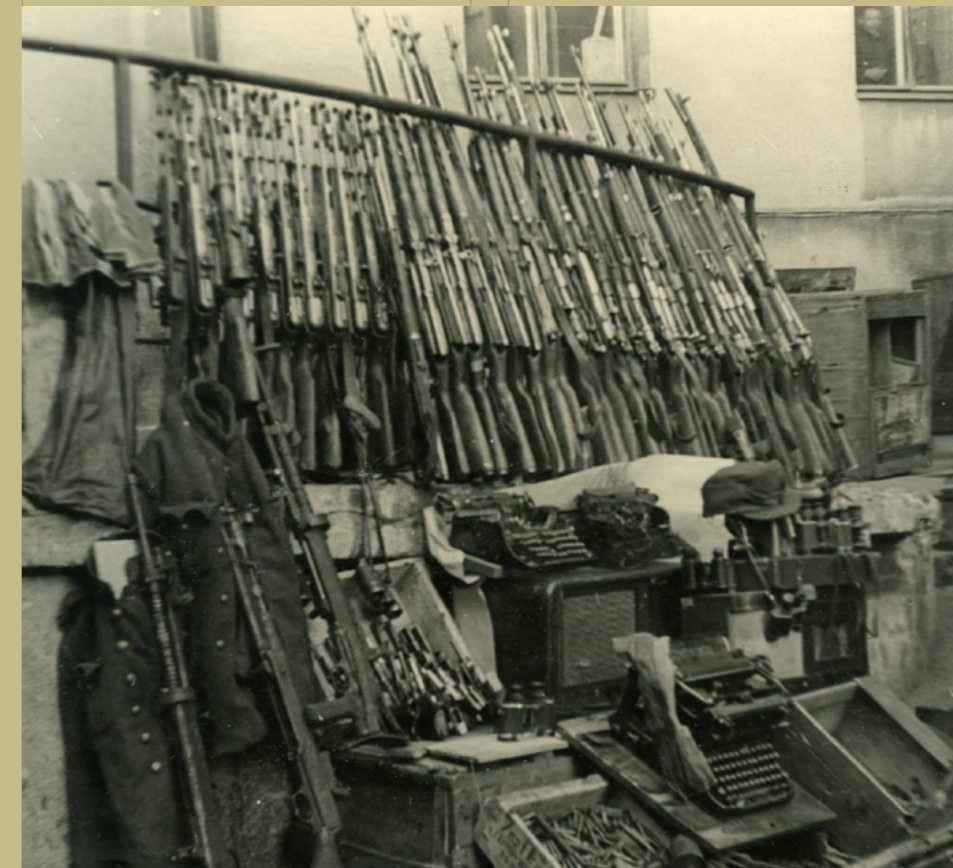
Tekstas: PLK. LINAS IDZELIS

„Trimitas“ tęsia ciklą ištraukų iš geriausių Baltijos gynybos koledžo Aukštesniųjų štabo karininkų kurso kursantų esė, publikuotų leidinyje AD SECURITATEM (2024–2025)

ISTORINIŲ IR ŠIUOLAIKINIŲ PAMOKŲ ĮGYVENDINIMAS

Pradedant Napoleono karais XIX amžiuje, per sukilimus 1830–1831 ir vėlesniais 1863–1864 metais, Nepriklausomybės kovas 1918–1921 metais, ginkluotą pasipriešinimą 1944–1953 metais, Lietuva sugebėjo mobilizuoti ir apginkluoti nuo 0,5 iki 4 procentų nuo visų gyventojų skaičiaus. Palyginimui: Belgijoje ir Danijoje Antrojo pasaulinio karo metu buvo apie 2,5 procento, o Prancūzijoje – nuo 1 iki 3 procentų. Didžiausias pasipriešinimo karių skaičius buvo Lenkijoje, matuojamas nuo 10 iki 15 procentų. Be to, svarbu žinoti, kad kai kurie gyventojai prisijungė prie įvairių represinių organizacijų, tokių kaip KGB, arba kitaip aktyviai bendradarbiavo su okupacinėmis valdžios institucijomis (Jokubauskas, 2018). Profesorės Ainės Ramonaitės 2023 metų pabaigoje atlikta apklausa atskleidžia, kad maždaug 30 procentų lietuvių yra pasirengę ginti savo šalį su ginklu, o 60 procentų norėtų prisidėti prie gynybos kitais būdais. „Visuotinės gynybos idėja yra įsišaknijusi Lietuvos žmonių sąmonėje ir dauguma jų yra pasirengę prisidėti prie valstybės gynybos, su ginklais ar be jų“ (Ramonaitė, 2023). Nors pateikto tyrimo skaičiai yra stulbinantys, tikrieji pasipriešinimo dalyvių skaičiai gali būti aiškūs tik krizės metu. Šie skaičiai rodo, kad kalbėdami apie pasipriešinimą negalime vertinti, jog ir karinio konflikto ar okupacijos atveju visa visuomenė priešinsis.

Šiuo metu tarp karinių lyderių yra vyraujanti nuomonė, kad pasipriešinimas būtų paskutinė priemonė ginti oku-

1

puotą Lietuvos teritoriją. Tai atitinka Britų pulkininko Colino Gubbinso požiūrį, kuris siūlė, kad pasipriešinimo pastangos tam tikrais atvejais galėtų būti trumpalaikis sprendimas tik iki išteklių išnaudojimo arba iki karių suėmimo ar neutralizavimo (Gubbins, 1939).

SOVIETŲ KOVA SU LIETUVOS PASIPRIEŠINIMU POKARIO 1944–1953 METAIS

1944 metų vasarą, jau 1941 metais suformuota Lietuvos laisvės armija, po Sovietų armijos invazijos į Lietuvos teritoriją pradėjo pasipriešinimą. 1944–1945 metais Lietuvos laisvės armija sugebėjo į Vokietiją išsiųsti ir apmokyti apie 300 partizanų, kurie apginkluoti ir aprūpinti buvo parašutais gražinti atgal į Lietuvą. »

1. Algimanto apygardos partizanų bunkeriuose LSSR saugumo darbuotojų paimti ginklai, amunicija, radijo aparatai, sudėti kieme prie Valstybės saugumo ministerijos (MGB) vidaus kalėjimo pastato. Vilnius, 1949 m. Iš LGRTC Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus

Atsižvelgiant į pateiktus duomenis, tarp 1944 metų liepos ir 1945 metų lapkričio mėnesių partizanai, kuriuos sovietai vadino „banditais“, prie kelių aktyviai rengė pasalas, minavo ir nukovė apie 3 000 karių, armijos ir vidaus armijos pareigūnų, komunistų partijos darbuotojų ir aktyvistų. 1945 metų birželio mėnesį buvo suteikta amnestija. Tai yra partizanams, kurie prisipažino, buvo garantuota, kad jie nebus persekiojami. Ginkluotos kovos prieš tuos, kurie nepasidavė, tęsėsi, kariuomenės daliniai ir iš vietinių komunistų sudaryti daliniai buvo siunčiami teisėsaugos institucijoms, tokioms kaip NKVD (tada KGB, dabar FSB), į pagalbą. Nuo 1944 metų liepos iki 1945 metų lapkričio sovietai įvykdė daugiau nei 9 000 operacijų, sunaikindami 808 partizanų vienetus, šimtus požeminių bunkerių, didelį kiekį maisto atsargų, bazes ir ginklus: 2 400 kulkosvaidžių, 1 400 šaunamųjų ginklų, 20 000 automatinių šaulio ginklų, apie 3 milijonus šaudmenų ir didelį kiekį granatų.

Po numalšinimo jėga didelių partizanų vienetų veiksmai tęsėsi mažose ginkluotose grupėse. Šiomis sąlygomis pagrindiniai NKVD kovos metodai tapo: agentų infiltravimas į partizanų pagrindį, tariamų agentų grupių naudojimas, nacionalinio pogrindžio demaskavimas ir skaldymas, čekistų karinių operacijų organizavimas (kur prireikė). Agentų infiltravimas į nacionalinį pagrindį buvo vykdomas verbuojant agentus iš aktyviausių pogrindžio narių, infiltruojant į partizanų vienetus agentus, kurie anksčiau buvo perkelti į „nelegalų“ poziciją ir įterpiant NKVD organų agentus į partizanų vienetų ir organizacijos lyderių gretas.

Veiksmingiausias būdas infiltruoti į pagrindį buvo verbuoti agentus iš sąmokslininkų, kurie buvo sumiti kaip banditai ir prisipažino savo nusikaltimus. Jie sutiko bendradarbiauti su saugumo organais. Šie agentai buvo gerai žinomi partizanams, kiekvienas iš jų buvo patikimas ir laikomas „savu“ žmogumi, tai leido saugumo organams juos nedelsiant naudoti aktyviuose čekistų veiksmuose. Pasinaudojus tokiais agentais, buvo identifikuotos partizanų slėptuvės ir judėjimo maršrutai, nustatyti vadai, aktyvūs dalyviai ir pasiuntiniai, taip pat išaiškintas kiekvieno vaidmuo, specifinės priešiškos veiklos ir ryšių kanalai su kitomis partizanų grupėmis ir užsienyje, be to, buvo sužinoti partizanų priešiškos veiklos ketinimai.

Buvo sukurtos sąlygos puolimo operacijoms prieš „ginkluotas gaujas, siekiant pagauti banditus“, ypač prieš gyvus didžiuosius nacionalistinio pogrindžio lyderius. Agentai dažnai buvo apsirėngę buvusios nepriklausomos Lietuvos

kariuomenės karininkų uniformomis, kurias dėvėjo daug partizanų narių, arba derino jas su civiliais drabužiais. Ši taktika pasirodė labai sėkminga, ir per pirmus 1951 metų mėnesius su agentų grupių pagalba buvo likviduoti 62 partizanai, įskaitant 25 lyderius. Vėliau, iki 1953 metų, buvo sulaukyta daugybė kitų ginkluoto pasipriešinimo dalyvių, tarp jų ir pasipriešinimo judėjimo vadas gen. Jonas Žemaitis. Tai įrodo, kad sovietų naudojamos taktikos pasiteisino ir davė rezultatų (Vaigauskas, 1986).

UKRAINOS PASIPRIEŠINIMAS LAIKINAI OKUPOUOTOSE TERITORIJOSE (LOT) 2023–2024

Rusai įgyvendino savo okupacijos planą užgrobtose teritorijose. FSB sudarė laikinas operacines grupes (LOG), atsakingas už okupacijos režimo ir jo kontržvalgybos aparato koordinavimą. Kiekvienai LOG buvo priskirti „Rosgvardijos“ padaliniai, užtikrinantys užtvarus ir viešąją tvarką. Alfa padaliniai ir kiti specialiųjų pajėgų daliniai nusikaltimams vykdyti, taip pat pajėgos, įskaitant Čėčėnijos „Rosgvardijos“ padalinius, kurie buvo skirti eliminuoti aukštos vertės taikiniams.

LOG kiekviename mieste paskyrė įgulos viršininką iš Rusijos kariuomenės ir įgulos padalinį. Šios pajėgos užėmė pastatą – paprastai policijos ar gaisrinės stotį – ir įrengė sulaikymo, apdorojimo, tardymo ir kankinimo įrenginius. Faktas yra tas, kad šių įrenginių išdėstymas yra nuoseklus visoje šalyje, o kankinimo kamerosose naudojama įranga, įskaitant specializuotas elektros kankinimo mašinas, buvo tokia pati keliuose rajonuose. Tai rodo, kad tai buvo sisteminė schema, o ne improvizuotas sadizmas. Gyventojai buvo suskirstyti į penkias pagrindines kategorijas:

1. Tie asmenys, kurie buvo laikomi Ukrainos nacionalizmo lyderiais ir kurie buvo įtraukti į prioritetinių taikinių sąrašą, skirtą fiziniams likvidavimui.
2. Asmenys, įtariami ketinimais remti pasipriešinimo veiksmus, kuriuos reikėjo užverbuoti arba sulaikyti, įskaitant visus, susijusius su Ukrainos teisėsauga, vietos valdžia, kariuomene arba su pareigūnais, kurie aktyviai nebendradarbiavo.
3. Asmenys, kurie buvo laikomi apatiškais.
4. Asmenys, aktyviai bendradarbiaujantys su Rusijos pajėgomis.
5. Asmenys, kurie buvo būtini ypatingos svarbos nacionalinei infrastruktūrai valdyti ir kuriuos reikėjo kontroliuoti.

Tuo pačiu metu įguloms buvo pavesta

atlikti gatvių išnaršymus. Tai apėmė karinių dalinių namų apžiūrą, siekiant patvirtinti, kad konfiskuotuose įrašuose tiksliai užfiksuota, kas gyvena kiekvienu adresu. Jie namuose taip pat ieškojo skiriamųjų ženklų, medalių ar uniformų, rodančių, ar gyventojai anksčiau turėjo ryšių su Ukrainos valstybe, tikrino nuotraukas bei kitus asmeninius daiktus, kad patvirtintų gyventojų ryšius. Pirmia, tie, kurie buvo įtraukti į prioritetinių taikinių sąrašą ir buvo identifikuoti kaip Ukrainos nacionalistai, buvo ketinami nužudyti arba sulaikyti – tam vadovavo Čėčėnijos daliniai ir FSB (RUSI, 2023).

Įsiveržusios pajėgos reguliariai vykdė filtravimo veiksmus, lankosi namuose, atlieka atsitiktinius patikrinimus gatvėse ir išdėsto padėties kontrolės punktus aplink gyvenvietes, kur užfiksuojami pagrindinės veiklos atvejai. Dėl to tūkstančiai žmonių (tikslus skaičius nežinomas) laikomi LOT stovyklose be oficialių kaltinimų. Ypač gyventojai, kuriuos rusai įtaria ne lojalumu, laikomi stovyklose Geničeske, Arabatska Strilkoje ir sulaikymo centrų tinkle autonominėje Krymo Autonominėje Respublikoje, Donecko ir Luhansko srityse. Priešas taip pat šiems tikslams pastatė filtravimo stovyklą Čongare (Kryme) (NRC, 2024).

Nepaisant labai griežto Rusijos kontržvalgybos primesto režimo, ukrainiečiai toliau kovoja su okupantų pajėgomis. Pasak okupantų, LOT yra iki 5–7 tūkstančių žmonių, kuriuos jie įtaria dalyvavimu pagrindiniuose judėjimuose. Tai tokie pasipriešinimo judėjimai kaip „S.R.O.K.“ („mirtis Rusijos įsibrovėliams ir kolaborantams“), „Kakhovka judėjimas“, „Melitopolio judėjimas“, „Berdiansko partizanų armija“ ir Krymo totorių pasipriešinimo judėjimas „ATESH“, taip pat visuomeninis pasipriešinimo okupacijai judėjimas „Geltonasis kaspinas“.

Žemiau pateikiami konkretūs pavyzdžiai ir įrodymai, patvirtinantys teiginius apie veiksmingas Ukrainos pasipriešinimo judėjimų LOT įvykdytas operacijas. Šie pavyzdžiai atspindi įvairias pasipriešinimo formas, tokias kaip diversijav, pasalos, žvalgybos informacijos dalijimasis ir kt.

— **Geležinkelio diversija:** yra žinoma, kad Ukrainos pasipriešinimo grupuotės taikosi į geležinkelio linijas, aprūpinančias Rusijos pajėgas. Pavyzdžiui, 2023 metais partizanai pranešė, kad nuvertė nuo bėgių Rusijos karinius traukinius ir taip sutrikdė logistikos operacijas Zaporožės regione.

— **Rusijos karininkų nužudymai:** Ukrainos partizanai pranešė apie sėkmingus Rusijos vadų nužudymus.

Dėl to tūkstančiai žmonių (tikslus skaičius nežinomas) laikomi LOT stovyklose be oficialių kaltinimų.

2. Tauro apygardos partizanų ginkluotė, Valstybės saugumo ministerijos (MGB) konfiskuota Suvalkijoje 1951 m. Iš LGGRTC Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus

Pavyzdžiui, 2023 metų birželio mėnesį Melitopolio mieste pasalos metu buvo nužudytas vyresnysis Rusijos karininkas.

— **Pasalos Rusijos kariniams konvojams:** buvo gauta daug pranešimų apie vietos pasipriešinimo pajėgų surengtas pasalas. 2023 metais Ukrainos partizanai pranešė apie surengtą pasalą Rusijos konvojams netoli Chersono miesto, kurios metu padaryti nuostoliai ir apgautas karinės transporto priemonės.

— **Improvizuoti sprogdinimo užtaisai (ISU):** pasipriešinimo grupės okupuotose teritorijose plačiai naudojo ISU. Šie užtaisai dažnai padedami ant kelių, transporto priemonėse arba šalia Rusijos karinių pozicijų. Viena žymi ataka įvyko 2023 metų balandžio mėnesį Donecko srityje, kai ISU sprogo netoli Rusijos karinės transporto priemonės ir nukovė kelis Rusijos karius.

— **Žvalgybos duomenų rinkimas:** Ukrainos pasipriešinimo grupuotės atliko pagrindinį vaidmenį teikdamos žvalgybos informaciją Ukrainos ginkluotosioms pajėgoms. Tai apima Rusijos pajėgų judėjimo ir buvimo vietos nustatymą. Pavyzdžiui, vietos pasipriešinimo dalyviai Mariupolyje ir Chersone pateikė išsamią informaciją, kuri lėmė sėkmingas Ukrainos kontratakas.

2

— **Dronų naudojimas:** pasipriešinimo pajėgos okupuotose teritorijose naudojo dronus žvalgybai ir Rusijos karinių pozicijų atakoms. 2023 metais Ukrainos partizanai okupuotose teritorijose surengė dronų atakas prieš Rusijos degalų sandėlius Melitopolio mieste, taip priešui padarydami didelę žalą (AFU, 2025).

Apibendrinant galima sakyti, kad, nepaisant sistemingų ir represinių priemonių, kurias įgyvendino Rusijos pajėgos, siekdamos nuslopinti pasipriešinimą ir išlaikyti kontrolę, Ukrainos pasipriešinimo judėjimai parodė nepaprastą atsparumą ir prisitaikymą. Įvairiomis taktikomis, tokiomis kaip diversija, pasalos, žvalgybos duomenų rinkimas ir dronų naudojimas, šios grupuotės ne tik sutrikdė okupantų operacijas, bet ir palaikė nepaklusnumo priešui bei vilties dvasią tarp gyventojų. Jų pastangos pabrėžia ilgalaikę kovą už suverenitetą ir nepalenkiamą ryžtą susigrąžinti savo tėvynę. ×

Tęsinys kituose numeriuose.

Visas tekstas originalo kalba

KOGNITYVINIS KARAS: NEBEGALIME SAU LEISTI BIJOTI

Tekstas: RASA MARKAUSKAITĖ

Nuotraukos: NATO STRATEGINĖS
KOMUNIKACIJOS
KOMPETENCIJOS CENTRAS

Informacinis karas retai apsiriboja faktais – jis visada taikosi į emocijas. Priešas siekia sukelti neapibrėžtumą, pasėti baimę ir išprovokuoti reakcijas, kurios jam naudingos. Tai viena iš šių metų „Riga StratCom Dialogue 2025“ konferencijos temų, kurioje patirtimis dalijosi „AZOV’o“, Izraelio bei Suomijos atstovai. Jų įžvalgos – įspėjamas signalas ir klausimai mums: ar suprantame, kaip priešininkai žaidžia su mūsų kognityviniais procesais? Ar žinome, kaip ugdyti kognityvinį ir emocinį atsparumą?

1. Vyresnysis leitenantas Serhijus Rotchukas, patyręs Ukrainos karo medikas ir medicinos instruktorius, nuo 2015-ųjų tarnaujantis „AZOV’e“. Nuotr. „NATO Strategic Communications Centre of Excellence“

10

BRANGIOS PAMOKOS

„Šiandien mes mokame už praeities klaidas. Kodėl pradėtu nuo klaidų? Nes rusams baimė yra įrankis, nematomas ginklas, kurį priešas naudoja be atvangos. Ji gali sustabdyti visiškai, nors mes nė neįtariame, kad esame jos paveikti“, – tokiais žodžiais pokalbį pradėjo Ukrainos Nacionalinės gvardijos 12-osios specialiuųjų pajėgų brigados karys, Mariupolio ir „Azovstal“ gynėjas, patyręs medicinos instruktorius, vyresnysis leitenantas Serhijus Rotchukas.

Pasak jo, Ukrainoje dažnai kalbama apie įsisenėjusį „baimės ir neveiklumo ratą“. Jis pasireiškia, kai bijoma reaguoti, padėti ar veikti. Akys užmerktos, pagalba vėluoja, o baimė dėl galimos eskalacijos paralyžiuoja sprendimus. Dėl to Ukraina ir Europa šiandien yra patekusi į sudėtingą situaciją.

Rusijos agresijos istorija kartojasi, nes yra paženklinata nebaudžiamumu: Čečėnija

ir Gruzija – už veiksmus ten nebuvo tinkamo atsako. 2014-aisiais užmerktos akys Krymui, vėliau – tyliai „prarytas“ Donbaso konfliktas. 2022-ųjų pradžia – netikėjimas, kad Ukraina atsilauks, todėl būtinosios paramos tiekimas strigo. Nuolatinė stagnacija tapo paskata rusams tęsti savo juodus darbus, toliau tikrinti Europos ir pasaulio pakantumo ribas. Pavėluoti sprendimai ir toliau leidžia jiems verbuoti žmones, nekontroliuojamai plauti smegenis. Tai dažnu atveju gali būti pavojingiau, nei pasienyje esantys ginkluoti padaliniai.

„Antroji pasaulio kariuomenė? Šiandien skaičiuojame daugiau kaip trejus metus nuo jų pradėtos vadinamosios „trijų dienų specialiosios operacijos“. Branduolinė galybė? Tačiau Ukraina sugebėjo perkelti frontą į Rusijos teritoriją ir ją okupuoti. Galingas laivynas? Ukraina, neturėdama laivyno, sunaikino jų laivus Juodojoje jūroje. Aukštųjų technologijų šalis? Ką jie padarė po paskutinės „Voratinklo“ operacijos? Nieko.

Jie tiesiog tęsia terorą ir skleidžia baimę“, – pabrėžia S. Rotchukas.

Čia atsiranda kognityvinio atsparumo sąvoka. Šiandien ji tokia pat svarbi kaip ir kinetiniai įgūdžiai, nes kova vyksta ne tik tranšėjose, bet visų pirma galvoje. Baimė gali sulaužyti žmogų, bendruomenę, net valstybę, ji paralyžiuoja, bet ją pažinęs ir perpratus turi pakankamai drąsos veikti ir apsaugoti ne tik save, bet ir visą Europą. Čia suskamba paprasta, bet stipri „AZOV’o“ kovotojo žinutė ir raginimas: „Nebijokime. Rusai nori, kad bijotume, bet drąsa veikia labiau nei teroras.“

PAŽVELGTI BAIMEI Į AKIS

Baimė dažniausiai kyla iš nežinomybės: kuo jos daugiau, tuo intensyvesnis nerimas. Kuo aiškiau suprantame, kas gali nutikti, tuo lengviau numatyti scenarijų ir jam pasiruošti, koncentruotis į veiksmus bei sprendimus. Kiekvieno pareiga – pažvelgti baimei į akis, o ne užsidaryti „pavargimo“ burbuluose.

Svarbu suprasti: Tarptautinė teisė nebus mūsų saugiklis. Autoritarinės šalys ir teroristai niekada nesilaikys Ženevos konvencijos. Tai vyksta mūsų kaimynystėje: rusai atkūrė Gulagą XXI amžiuje. Tūkstančiai Ukrainos karo belaisvių ir civilių laikomi kalėjimuose siaubingomis sąlygomis, be tarptautinių organizacijų vizitų ar apsaugos. Kasdienybę sudaro nuolatiniai kankinimai, badavimas, pažeminimai ir izoliacija.

Ukraina inicijavo „Maskvos konvenciją“ – liudijimų metraštį, kuriame dokumentuojamas sisteminis karo belaisvių kankinimas, neteisėtas civilių įkalinimas, fizinio ir psichologinio smurto metodai, siekiant palaužti žmonių valią.

Keli iškalbingi pavyzdžiai: sergantieji sunkiomis ligomis uždaromi kameroje iki mirties, karo belaisviams mirties bausmę skiria ir viešai įvykdo jų kalinimojai, priskirdami netikrą advokatą, kuris įtikins jį prisipažinti kaltu, atsisakantys kalbėti gali būti mušami, kankinami elektros šoku, jiems gali būti nupjaunamos kūno dalys ar yra verčiami stebėti kitų kankinimus.

Šie ir kiti liudijimai viešai prieinami moscowconvention.com. Tai tiesioginis įrodymas, kad Maskva perkelia represinės imperijos tradicijas į šiandieną, o karas Ukrainoje nėra tik apie Ukrainą. Tai – apie mūsų bendrą saugumą, apie Europos civilizaciją. Tai egzistencinis konfliktas dėl mūsų vertybių. Jeigu nieko nedarysime, agresija pati nesustos.

„ŠVELNIŲJŲ GALIŲ“ BRUTALUMAS

Avitalis Saharas – vienas ryškiausių Izraelio strateginių kampanijų vadovų ir kognityvinio karo ekspertų – pabrėžia, kad šiandieniniame kare nebeliko „saugių zonų“. Informacija, vaizdas, naratyvas – tokie pat ginklai kaip tankai ar dronai. Baimės mechanizmai naudojami daug rafinučiau, nei dauguma įsivaizduoja.

Geriausias to pavyzdys – 2023 metų spalio 7-osios rytas, kai apie septyni tūkstančiai palestiniečių įsiveržė į Izraelį. Į šalį krito tūkstančiai raketų, tačiau būtent kognityvinėmis taktikomis pasiektas pagrindinis tikslas – maksimaliai greitai įvartyti baimę.

Pirmasis islamistinės grupuotės „Hamas“ veiksmas, patekus į izraeliečių namus, dažnai būdavo tiesioginės transliacijos per socialinį tinklą „Facebook“ – pasaulis realiu laiku galėjo stebėti mirties bausmes.

„Įsivaizduokite, kad jūsų telefonas suskamba, ir sesuo ar brolis praneša apie internete pamatytus jūsų dukros išprievartavimo ir egzekucijos vaizdus. Ar tokią akimirką generolas galės priimti sprendimus? Žurnalistas parašyti objektųvų straipsnį? Baimė paralyžiuoja viską. Niekas nėra nuo jos apsaugotas“, – sako A. Saharas.

Jo išvada – prie baimės priprasti neįmanoma. Priešas visada gali sugalvoti dar baisesnį būdą ją sukelti. Tad vienintelė išeitis – neleisti priešui turėti iniciatyvos ir priversti jį bijoti. Izraelyje tokia logika vadinama „Apache Gap“. Jei teroristas gyvens baimėje, kad virš jo namo pasirodys „Apache“ sraigatasparnis su „Hellfire“ raketa, jis neatakuos, o slėpsis. Kognityviniame kare tokia priemonė tampa paprastas MP3 failas su sraigatasparnio įrašu, sukeliančiu paniką.

Dar daugiau galimybių suteikia dirbtinio intelekto įrankiai, leidžiantys baimę panaudoti pigiau nei bet kada anksčiau. Vos už kelis eurus per mėnesį gali sugeneruoti reikiamus duomenis, o tinkamai suplanavus operaciją – paralyžiuoti valstybę už kelis tūkstančius eurų. Tai kainuoja pigiau nei viena mina.

Dažnai karininkai daro klaidą, kognityvines atakas vis dar laikydami „švelniosios galios“ dalimi, tačiau tai ginklas, kurį priešai jau yra įgudę ir naudoja. Europai vien tik atsparumo nebeužtenka, būtina investuoti į mokymąsi ir turėti puolamųjų priemonių. Kitu atveju priešas sukurtą baimę taps mūsų realybe.

DAUGIAU SUOMIŠKO „SISU“

Dr. Anneli Portman – Suomijos sveikatos ir gerovės instituto vyresnioji specialistė, tyrinėjanti vertybes, socialinį pasitikėjimą, politinę retoriką, smurto ekstremizmo prevenciją ir tarpprofesinį bendradarbiavimą – siūlo vadovautis suomiška „Sisu“ metodika.

Terminas slepia savotišką vikingišką garbės kodą – pasiryžimą gyventi garbingai net susidūrus su mirtimi bei vidinį gebėjimą veikti net didžiausio spaudimo akivaizdoje, gimstantį ne iš pergalių, o iš drąsos susidurti su baime ir sunkumais.

Pasak jos, atsparumas ugdomas per kasdienio gyvenimo rutiną: apsirūpinimas pagrindiniais poreikiais ir kuriant prognozuojamumo jausmą, padedantį valdyti nežinomybę. Tai gali būti paprasti, bet labai praktiški dalykai, pavyzdžiui, užtikrinti, kad kiekvienuose namuose būtų pakankamai kibirų vandeniui ir sanitarijai, maisto kelioms dienoms – elementarus veiksmas, bet stiprinantis pasirengimą ekstremaliajai situacijai ir kiekvieno individo savarankiškumą.

Asmens atsparumas auga ir per istorijas apie išgyvenimą bei ištvėrmę. Mokantis iš praeities (ne)sėkmių, matant, kad kiti įveikė didžiausią baimę ir liko gyvi, galima įžvelgti „nematomą viltį“ – pripažįstant nežinomybę, bet elgiantis taip, lyg sėkmė būtų įmanoma.

Galiausiai, atsparumas yra socialinis. Jis stiprėja per gerumą, solidarumą ir bendrą veiklą. Dr. A. Portman prisimena tėvo žodžius apie karo padarinių atstatymą: net susidurdamos su konfliktu, bendruomenės gali atsigausti kartu. Todėl „Sisu“ – tai ne tik asmeninė drąsa, bet ir kolektyvinė ištvėrmė, grindžiama praktiškais veiksmais, viltimi ir tarpusavio rūpesčiu.

Pamokos mums – nekonvencinių priemonių integravimas į karinę doktriną yra viena pagrindinių priešų taikomų metodikų, kontekstualiai adaptuojamų kiekvienai šaliai. Ja siekiama mažinti stabilumą, didinti nepasitikėjimą aljansu, valdžia ir autoritetais, įstaijomis. Šis karas nesibaigs rytoj, todėl kiekvieno iš mūsų pareiga jam ruoštis, mokytis valdyti baimę, priimti racionalius sprendimus ir turėti kontrapriemones. »

APIE STRAIPSNIO AUTORE

RASA MARKAUSKAITĖ – Vytauto Didžiojo 2-osios šaulių rinktinės Štabo aptarnavimo kuopos Rinktinės štabo būrio šaulė. R. Markauskaitė per daugiau kaip dešimtmetį darbo komunikacijos srityje sukaupe įvairių kompetencijų. Dalis jų – orientuotos į ekstremalių situacijų valdymą, visuomenės informavimą bei edukavimą. Šaulė 2025 metais dalyvavo dviejų dienų NATO konferencijoje, kurioje nagrinėtos strateginės komunikacijos, saugumo, laisvės temos, dirbtinio intelekto ir kitų priemonių naudojimas taikos bei konfliktų metu. Pranešėjų diskusijos „Kaip kovoti su baime?“ pagrindu ir asmeninėmis įžvalgomis parengtas ir čia publikuojamas straipsnis.

Nuotr. aut. Mantas Zinkevičius ×

2

3

4

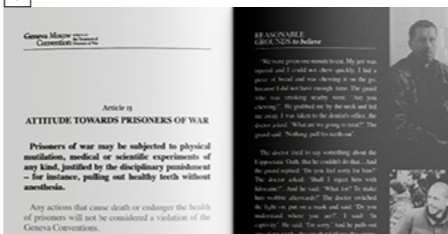
2. Šaulė Rasa Markauskaitė.

3. Avitalis Saharas – kognityvinio karo ekspertas, politinių lyderių, savivaldos bei Izraelio žvalgybos ir gynybos sektorių konsultantas. Nuotr. „NATO Strategic Communications Centre of Excellence“

4. Socialinės psichologijos daktarė Aneli Portman – Suomijos sveikatos ir gerovės instituto vyr. specialistė, smurtinio ekstremizmo prevencijos, tarp profesinio bendradarbiavimo ekspertė. Nuotr. „NATO Strategic Communications Centre of Excellence“

5. Ištrauka iš „Maskvos konvencijos“: rusų kalėjimus išgyvenusio ukrainiečio liudijimas apie karo belaisvių realybę. Iš moscowconvention.com

5

Kas?

Lietuvos šaulių sąjungos konferencija 2025

Kur?

„Jaunieji šauliai – ką daryti, kad veikla vežtų“

Kaune („Tech-Park“ Kaunas, K. Baršausko g. 59)

Kada?

2025 m. spalio 11 d., 10.00–17.00 val.

DALYVIŲ LAUKS:

3 TEMOS:

JAUNŲJŲ ŠAULIŲ BŪRELIŲ VEIKLA: apie jaunųjų šaulių būrelių situaciją ir perspektyvas, Karininko Antano Juozapavičiaus 1-osios šaulių rinktinės jaunųjų šaulių modelį, Jotvingių jaunųjų šaulių būrelio gerąsias praktikas, jaunojo šaulio pavyzdį būrelio veikloje ir jaunųjų šaulių būrelius Lietuvos neformaliojo švietimo sistemoje.

PILIETIŠKUMO IR GYNYBOS ĮGŪDŽIŲ KURSAS (PGJK): apie PGJK situaciją ir perspektyvas, PGJK koordinatoriaus identifikuotas pamokos, PGJK instruktoriaus patirtis ir neformaliojo vaikų švietimo naudą.

INOVATYVIŲ TECHNOLOGIJŲ PRITAIKYMAS: apie dronus ir simuliacines klases, medijų iniciatyvas ir ateities perspektyvas.

DISKUSIJA „O KAS TOLIAU?“

DĖMESIO! Renginio dalyvių skaičius ribotas. Dėl dalyvavimo konferencijoje prašome kreiptis į savo rinktinę.

APKLAUSA KURKIME „TRIMITĄ“ KARTU!

Kuri žurnalo rubrika patinka labiausiai? O kokios trūksta?

Užpildykite trumpą apklausą – jūsų balsas ir nuomonė formuoja leidinį.

Nepavyksta nuskenuoti QR kodo, bet norite užpildyti apklausą?

Susisiekite su žurnalo redakcija el. paštu redakcija@sauliusajunga.lt ir klausimus jums atsisiųsime.

SKENUOK QR

IŠPRIEVARTAVIMO NARKOTIKAI: KAIP JIE VEIKIA IR KAIP APSISAUGOTI

Tekstas:
GABRIELIUS E. KLIMENKA,
EDUARDAS KLIMENKA,
#IŠGYVENIMO AKADEMIJA KLIMENDKA

Išprievartavimo narkotikais vadinamos cheminės medžiagos, kurias nusikaltėliai slapta įmaišo į žmogaus gėrimą ar maistą, siekdami jį apsvaiginti, atimti sąmoningumą, sumažinti pasipriešinimo galimybes ir įvykdyti seksualinę prievartą arba apiplėšti be jokio pasipriešinimo. Paveikti išprievartavimo narkotikų asmenys neatsimena patirtos prievartos. Šie narkotikai tapę naktinių klubų kasdienybe. Tiksliau turėtume sakyti kasnaktybe.

Anksčiau šiais narkotikais bandyta pasinaudoti apsvaigintomis moterimis, o šiais laikais jų įmaišoma ir į vyrų gėrimus bei maistą. Šios medžiagos dažnai neturi spalvos, skonio ar kvapo, todėl jas sunku pastebėti.

1

DAŽNIAUSIAI NAUJAMAI IŠPRIEVARTAVIMO NARKOTIKAI

Trumpai aptarkime pagrindinius išprievartavimo narkotikus ir tai, kaip jie veikia. Reikia suprasti, kad tokių narkotikų yra ir daugiau, jų visų poveikis skirtingas, tačiau visi turi bendrą savybę: palaužia žmogaus valią ir sukuria atminties spragas.

GHB (gamma-hidroksibutiratas) – kai kuriose šalyse ši medžiaga skiriama kaip vaistas gydyti narkolepsijai (miego sutrikimui, kai žmogus netikėtai užmiega). GHB yra bespalvė, bekvapė ir beskonė medžiaga, todėl jos lengva įmaišyti į gėrimus, tačiau sunku pastebėti. Vartojant didesnę dozę GHB gali sukelti stiprų mieguistumą, koordinacijos sutrikimus, sąmonės netekimą, kvėpavimo slopinimą ar mirtį. Dėl savo spalvos ir skonio nebuvimo bei greito poveikio GHB dažnai naudojamas siekiant pakenkti žmogaus gebėjimui priešintis. Poveikis atsiranda labai greitai, paprastai per 15–30 minučių, o simptomai: mieguistumas, koordinacijos sutrikimas, sumišimas, atminties spragos.

Rohypnol (flunitrazepamas) yra labai stiprus raminamasis, turintis sedatyvų poveikį, tad sulėtėja žmogaus nervinių impulsų perdavimas, jis patiria ramybės, mieguistumo, sumažėjusios įtampos ar nerimo būseną. Kai kuriose šalyse skiriamas trumpalaikiam miego sutrikimų gydymui. *Rohypnol* dažnai naudojamas įpilant į alkoholinius gėrimus, nes jis neturi spalvos, skonio ir kvapo, todėl geriantysis jo negali pastebėti.

Poveikis pasireiškia per 15–30 minučių, trunka kelias valandas. Sukelia stiprų mieguistumą, koordinacijos praradimą, sumišimą, kalbos nerišlumą ir atminties praradimą, tad žmogus neprisimena, kas nutiko. Jis tampa pažeidžiamas ir nesugeba pasipriešinti. Dėl koordinacijos sutrikimų ir kvėpavimo slopinimo gali kilti pavojus gyvybei, ypač vartojant kartu su alkoholiu.

Ketaminas yra medžiaga, naudojama medicinoje. Jis turi tiek anestetinį (nuskausminamąjį), tiek disociatyvų poveikį, t. y. sutrikdomas įprastas sąmonės vientisumas: žmogus gali jausti atsiskyrimą nuo savo kūno, minčių ar aplinkos, todėl ketaminas kartais naudojamas kaip išprievartavimo narkotikas. Medicinoje jis naudojamas anestezijai ir stipriam skausmui gydyti. Kartais nelegaliai naudojamas rekreaciniams tikslams, nes turi haliucinogeninį poveikį. Gali būti įmaišytas į gėrimus, nors dažniau naudojamas injekcijų ar nosies purškalo pavidalu. Ketaminas sukelia dezorientaciją, haliucinacijas, sumišimą, koordinacijos praradimą ir sąmonės sutrikimus. Žmogus gali netekti gebėjimo pasipriešinti ar neatsiminti įvykių. Didelė dozė arba vartojant su alkoholiu gali sukelti kvėpavimo sutrikimus, širdies problemas ar mirtį.

TAKTIKOS, KAIP NARKOTIKAI ĮMAIŠOMI Į GĖRIMUS

Žmonės, kurie piktnaudžiauja išprievartavimo narkotikais, naudoja įvairias psichologines ir fizines taktikas, kad padarytų žmogų pažeidžiamą ir lengvai prieliamą.

Jos paprastai pasireiškia per žmonių patiklumą. Šiaip, kiekvienas esame patiklus, jei žmonės su mumis elgiasi mandagiai, yra draugiški ir paslaugūs. Tuo naudojasi kiekvienas sukčius ir prievartautojas.

Gėrimų užtaisymas. Narkotikų dažnai įpilama į alkoholinius arba gaiviuosius gėrimus. Nukentėjusysis dažnai nepastebi, kad jo gėrimas buvo paveiktas narkotinių medžiagų. Gėrimu gali būti pavaišintas arba nepastebimai papildyta tavo nugerta taurė. Tau gali pasiūlyti atsigerti iš specialiai paruošto butelio. Taigi, jei nepažįstamas žmogus ateina su gėrimu iki tavęs, geriau nepriimti šios dovanos.

Socialinis manipuliavimas. Prievartautojas gali būti draugiškas, patrauklus arba siūlyti pagalbą ar kitaip užmegzti draugišką santykį. Piktavaliai neretai pasinaudoja situacija, kurioje būsima auka jau jaučiasi saugi. Draugiškumo rodymas gali trukti visą vakarą, kiek rečiau prievartautojas nežaidžia ilgų socialinių žaidimų ir imasi veiksmo nedelsiant. Greita manipuliacija yra lengviau pastebima, tad dažniausiai tai bus viso vakaro socialinis žaidimas. Šie narkotikai sukelia mieguistumą, koordinacijos praradimą ir atminties spragas per maždaug 15–30 minučių, todėl užpuolikas gali veikti netikėtai ir greitai.

Pašalinimas iš draugų rato. Jei auka atėjo su draugais arba yra ne viena, labai tikėtina, kad prievartautojas pasistengs ją ištraukti iš draugų rato, pavyzdžiui, pasiūlydamas pasivaikščioti, pašokti ar pabūti kur nors privačiau. Tikėtina, kad auka tuo metu jau bus suvartojusi dalį narkotiko arba išsivedimas bus pretekstas juo pavaišinti. Atskyrus auką nuo jos kompanijos, belieka sulaukti, kol pradės veikti narkotikas. Auka dažnai neprisimena, kas įvyko, tad tai padeda užpuolikai išvengti pasekmių, o atskyrimas nuo draugų sukuria situaciją, kai tiesiog nėra liudininkų. Prievartautojas yra plėšrūnas, o plėšrūnai visada atmuša savo auką nuo bandos ir tada suėda. Taigi, jokiū būdu nesitrauk nuo draugų ir būtinai vienas kitą stebėkite, pridenkite ir gelbėkite, jei pamatėte, kad priėjo potencialus prievartautojas.

Taigi, jei prie tavęs priėjo nepažįstamas žmogus, jis labai draugiškas, linkęs pavaišinti ir siūlantis pabūti privačiai, greičiausiai jis ketina tavimi pasinaudoti. Jei esi vakarėlyje, klube, koncerte, festivalyje ar kitoje panašioje vietoje, turi įjungti lengvą paranoją ir nepasitikėti niekuo, ko nepažįsti. Žinoma, šie bruožai gali būti tiesiog mandagumo ar flirto išraiška, tačiau geriau nerizikuoti ir nesileisti į bendravimą su net menkiausia įtarimą keliančiais asmenimis.

KAIP ATPAŽINTI, KAD Į GĖRIMĄ ĮDĖTA NARKOTIKŲ

Iškart pasakysime, kad atpažinti be galo sunku, tačiau kartais įmanoma. Nors dauguma išprievartavimo narkotikų beveik nematomi, kartais galima pastebėti neįprastą gėrimo skonį, pavyzdžiui, kartumą, sūrumą ar metalo prieskonį. Gėrimas taip pat gali pakeisti spalvą arba pasidaryti drumzlinas. Taip pat reikėtų atkreipti dėmesį, jei gėrimas pradeda neįprastai burbuliuoti, pavyzdžiui, per daug arba per mažai burbuliukų. Taip įtarimą turėtų kelti, jei gėrime nėra jam būdingų nuosėdų ar kitų įprastų elementų. Šie požymiai dažnai nepastebimi, todėl svarbiausia niekada nepalikti savo gėrimo be priežiūros ir nepriimti gėrimo iš nepažįstamųjų rankų. Nepaisant to, kad šiais laikais esama įvairių priemonių, galinčių padėti apsisaugoti nuo paklausimo išprievartavimo narkotiko, pavyzdžiui, specialūs dangteliai ir pan., niekas geriau nesaugo nei tavo paties akylumas ir kritiškas mąstymas. Visas priemones prievartautojai žino, taip pat geba jas apeiti, tad saugiausia bus savo gėrimą ir maistą prižiūrėti, kad niekas prie jo nesiartintų.

KAIP SUPRASTI, KAD ŽMOGUS PAVEIKTAS IŠPRIEVARTAVIMO NARKOTIKŲ

Pirmieji požymiai dažnai atrodo panašūs į stipraus alkoholio poveikį, bet išsivysto greičiau ir neproporcingai išgertam alkoholio kiekiui. Žmogus gali atrodyti labai apsvaigęs, nors išgėrė nedaug. Tai, kad žmogus paveiktas išprievartavimo narkotikų, gali atpažinti ir per fizinius, elgesio ar socialinius signalus. Juos trumpai dabar ir aptarkime.

Fiziniai požymiai. Jei tavo draugas staiga apsvaigo, sunkiai vaikšto, yra praradęs koordinaciją, jei jį pykina, jis vemia ar alpsta, jei jo kūnas atrodo per daug atsipalaidavęs ar priešingai įsitempęs, jis neįprastai mieguistas arba neteko sąmonės, tai rimtas signalas, kad jis yra paveiktas išprievartavimo narkotikų.

Elgesio požymiai. Jei tavo draugui prasidėjo netikėti atminties praradimai, jis neprisimena, ką veikė paskutinę valandą, yra sumišęs, dezorientuotas arba sunkiai orientuojasi, kur yra ar koks dabar laikas, gal jis pasidarė neįprastai agresyvus, liūdnas, linksmas arba emociškai nestabilus, pradėjo kažkaip nenormaliai bendrauti arba atrodo „išsijungęs“ arba veikiantis autopilotu, pastebėjai, kad tavo draugas atsitraukė nuo kompanijos, pasidarė neįprastai tylus, tai taip pat gali būti išprievartavimo narkotiko sukeltas efektas.

KAIP PADĖTI ŽMOGUI, KURIS GALIMAI PAVEIKTAS

Jei kilo bent menkiausias įtarimas, kad draugė ar draugas yra paveiktas psichotropinių medžiagų, neleisk jam likti vienam. Visada būk greta jo, nes tai rimtas indikatorius, kad kas nors siekia pasinaudoti specialiai sukelta žmogaus būkle.

Derėtų kuo skubiau iškviesti greitąją medicinos pagalbą, nes narkotinių medžiagų poveikis gali rimtai pakenkti sveikatai ar net sukelti mirtį. Kuo anksčiau nustatoma, kokia medžiaga panaudota, tuo geriau ir efektyviau gydytojai gali padėti.

Nedelsdamas informuok apsaugą ir iškviesk policiją, nes nors fizinė prievarta ir nebuvo panaudota, tai vis tiek buvo nusikalstama veika, kuria bandyta kėsintis padaryti žalą žmogaus sveikatai. Policijos pasirodymas, tikėtina, tą vakarą išgelbės dar vieną ar kitą potencialią auką.

Iki kol atvyks policija ir greitoji pagalba, rūpinkis žmogaus saugumu ir orumu. Jis gali būti sumišęs, išsigandęs, todėl svarbu palaikyti, nesmerkti ir ramiai padėti. Jeigu yra galimybė – saugok gėrimą ar stiklinę, nes tai gali būti svarbus įrodymas tyrimui. Jei draugas buvo atsisakęs ir matai, kad ant jo kūno atsirado nepaaiškinamų fizinių požymių, pavyzdžiui, mėlynių, įbrėžimų ar kitų sužalojimų, tai rodo, kad žmogus jau nukentėjo, tad turi veikti nedelsdamas: kviesiti policiją ir greitąją medicinos pagalbą. Jei matai, kad draugas galėjo būti išprievartautas, neleisk jam praustis, nes ant kūno likusios žmogaus kūno dalys, tokios kaip plaukai ir sperma, gali padėti nustatant prievartautojo tapatybę. Aukos sveikata ir švara pasirūpins medikai vėliau, kai policija bus surinkusi įkalčius.

PABAIGOJE

Išprievartavimo narkotikai – tai pavojinga ir klatinga priemonė, naudojama seksualinei prievartai. Jie dažniausiai nepastebimi, todėl svarbiausia – prevencija: saugoti savo gėrimą, pasitikėti tik artimais draugais, o pastebėjus įtartingą elgesį – nedelsiant reaguoti. Kiekviena greita reakcija gali išgelbėti nuo sunkių pasekmių. Ir nepamiršk, kad paranoja šiuo atveju yra tavo ginklas ir apsaugos priemonė, tad nepamiršk ją pasinaudoti. Mūsų tyrimas patvirtino, kad geriausia apsauga prieš šiuos narkotikus yra puodelis ramunėlių arbatos su šaukšteliu medaus, kurią tu gali išgerti namie su mėgstama knyga rankose. Jeigu dar nesupratai, tuo norime pasakyti, kad prevencija ir pavojingų situacijų vengimas yra kone veiksmingiausias priemonės apsisaugoti. ×

1. Asociatyvus dirbtinio intelekto sugeneruotas vaizdas.

ŠAULIŲ MOČIUTĖ. EMILIJOS PUTVINSKIENĖS 150-OSIOMS GIMIMO METINĖMS

Tekstas: STASYS IGNATAVIČIUS,
LŠS V. PUTVINSKIO-PŪTVIO
KLUBO PREZIDENTAS

Žymi visuomenės veikėja, ilgametė šaulių moterų garbės pirmininkė ir vadė Emilija Gruzdytė-Putvinskienė gimė 1875 metų rugsėjo 28 dieną Suvartuvos dvare (Raseinių apskrities Kelmės valsčius), gausioje Lietuvos bajorų šeimoje. Namuose, kur augo keturiolika vaikų, nuo pat vaikystės Emilijai buvo skiepijama lietuviška dvasia ir patriotiniai jausmai.

1

Emilijos mama Petronėlė Beresnevičiūtė-Gruzdienė buvo vyskupo Motiejaus Valančiaus sesers Petronėlės Valančiūtės-Beresnevičienės dukterė. Vyskupas lankydavosi Suvartuvos dvare, bendravo su Emilijos tėvais, seserimi ir broliais, atveždavo lietuviškų knygelių. Pačiai Emilijai neteko matyti vyskupo, nes jis mirė 1875 metų gegužės 29 dieną, tačiau jo apsilankymai Gruzdžių namuose paliko neišdildomą pėdsaką ir jo šventą dvasią.

Vaikystėje Emilija buvo pratinama prie darbo, padėjo tėvams namų ruošoje. Pradžioje mokėsi namuose, paskui baigė Suvartuvos dvasinę mokyklą. 1897 metų rugpjūčio 12 dieną Emilija Gruzdytė ištekėjo už būsimo žymaus visuomenės veikėjo, Šaulių sąjungos įkūrėjo, ideologo ir pirmojo viršininko Vlado Putvinskio, su kuriuo susipažino 1889 metais. Putvinskių dvaras buvo vos už aštuonių kilometrų nuo Suvartuvos. Jauna šeima apsigyveno Šilo Pavėžupyje. Emilija tapo ne tik pavyzdinga žmona, mylinti mama, darbšti ūkio tvarkytoja, bet ir aktyvi vyro idėjų pro-

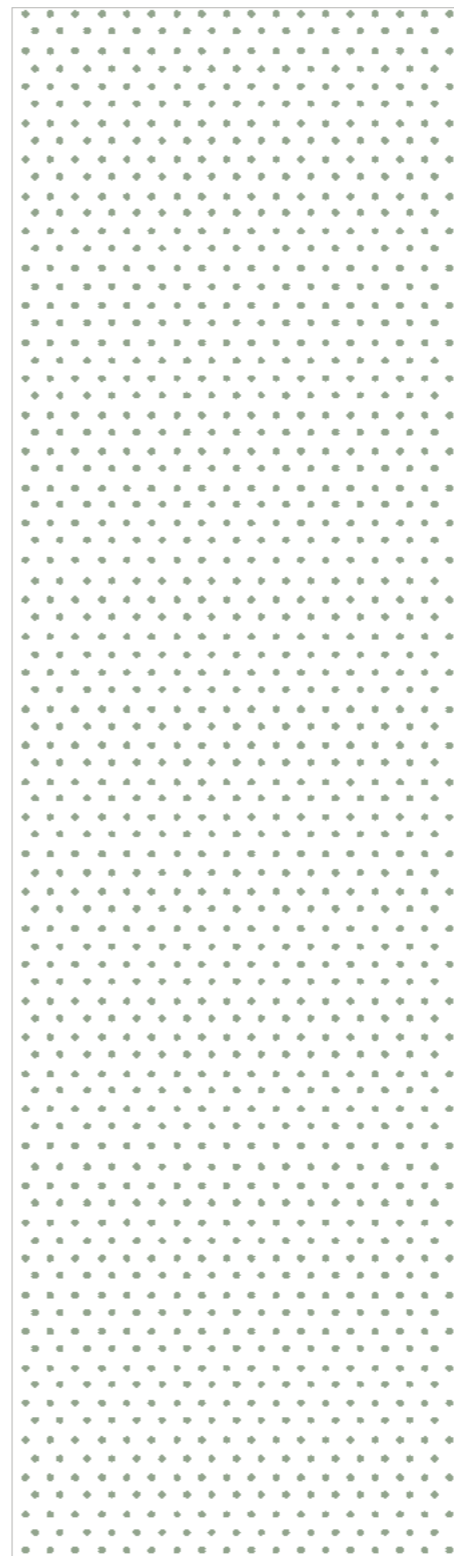
paguotoja, darbų bendražygė ir tėsėja. Drauge su V. Putvinskiu Šilo Pavėžupyje ir Graužikuose slėpė draudžiamą lietuvišką spaudą, globojo caro žandarų persekiojamus knygnešius, studentus, moksleivius, dalyvavo slaptose lietuvių inteligentijos sueigose ir pasitarimuose, įrengė slaptą lietuvišką mokyklą, šelpė „Žiburėlį“. Nuo 1905 metų dalyvavo įvairių lietuvių draugijų veikloje, 1915 metais atgaivino ir išlaikė Gaugorių pradžios mokyklą, maistu šelpė „Žiburėlio“ bendrabutį ir t. t. Jų dvare dažnai lankydavosi P. Višinskis, P. Vileišis, A. Janulaitis, būsimasis Lietuvos prezidentas A. Smetona, P. Avižonis, kalbininkas J. Jablonskis, rašytojai G. Petkevičaitė-Bitė, J. Žymantienė-Žemaitė, J. Biliūnas ir kiti tuometiniai lietuvių puoselėtojai. Po V. Kudirkos mirties Šilo Pavėžupio dvare kurį laiką buvo redaguojamas „Varpas“ ir slepiamas jo archyvas.

1906 metų sausio pradžioje suėmus už anticarinę veiklą V. Putvinskį, E. Putvinskienė dėjo daug pastangų, kad jį išlaisvintų. Šiuo reikalu ji kreipėsi net į Kauno gubernatorių Verioviną ir padėjo savo vyrui išsivaduoti iš kalėjimo. Tais pačiais metais Emilija ir Vladas Putvinskiai išvažiavo į Krymą ir apsigyveno pas K. Baranauskį, kurį pažinojo daugelį metų, Eupatorijoje. Čia Putvinskiai gyveno iki rudens, aplankė daug žymių Krymo vietų. 1914 metais V. Putvinskis už antivalstybinę veiklą vėl buvo suimtas. Teismo sprendimu jis išstremtas į Nižnij Novgorodą. Žmona Emilija ne sykį lankė vyrą tremtyje.

Įvykus bolševikų perversmui Rusijoje ir Lietuvoje paskelbus Nepriklausomybės Aktą, įveikęs visus karo meto sunkumus, 1918 metų liepos 2 dieną V. Putvinskis grįžo į Lietuvą ir su žmona Emilija organizavo įvairių vietos savivaldybių rinkimus, vietos milicijos būrius apsiginti nuo plėšikų ir valkataujančių vokiečių kareivių.

V. Putvinskiui Kaune įsidarbinus Tiekimo ministerijos Bendrųjų reikalų departamento direktoriumi, E. Putvinskienė atvyko į Kauną ir drauge su vyru apsigyveno nuomojamame bute Donelaičio g. 13 name. Kaune ji aktyviai įsitraukė į V. Putvinskio ir jo bendraminčių steigiamos Lietuvos šaulių sąjungos veiklą. Įsteigus Kauno šaulių būrį, kartu su būrio steigėjais vyrais aktyviai veikė E. Putvinskienė, Putvinskių dukros Ona ir Sofija, R. Sidzikauskienė, A. Breivaitė ir kitos moterys šaulės. E. Putvinskienės vadovaujamos Kauno šaulės pagamino pirmąją LŠS vėliavą ir surengė iškilmingą vakarienę Šaulių sąjungos suvažiavimo proga. Jos iniciatyva surengti pirmieji šaulių sanitarijos kursai, įkurtas sužeistų karių šalpos fondas. E. Putvinskienė taip pat dirbo Graužikų ir Kelmės šaulių būriuose, buvo šių būrių moterų vadovė, rūpinosi šauliais studentais ir sudarė fondą jiems remti.

Po V. Putvinskio mirties 1929 metais, Graužikų dvaro tvarkymą perdavusi sūnui Vytautui, ji visą likusį gyvenimą paskyrė šaulių idėjoms įgyvendinti, pasinėrė į moterų šaulių veiklą. Moterys šaulės ją pagarbiai vadino „šaulių Močiuote“.

1. E. Putvinskienė su šaulėmis stovykloje. Iš A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejaus

2. Aktyvios šaulės ir visuomenininkės: E. Putvinskienė su vyru Vlado seserimi Marija Žmuidzinavičiene.

Iš A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejaus

E. Putvinskienė buvo visų mylima ir gerbiama, visada visų lankoma, kviečiama į šaulių suvažiavimus, stovyklas ir įvairius renginius, dalyvavo svarbiausiose šaulių gyvenimo įvykiuose, ėmėsi iniciatyvos išleisti V. Putvinskio raštus, rašė atsiminimus, sūnui Vytautui pavedė Graužikų dvare įsteigti V. Putvinskio muziejų. 1929 metais įvykusiame Šaulių sąjungos dalinių atstovų visuotiniame suvažiavime E. Putvinskienė buvo išrinkta V. Putvinskio tautos kultūros fondo ir Šaulių žvaigždės tarybos nare.

1933 metų liepos 2–3 dienomis vykusiam pirmame LŠS šaulių moterų atstovių visuotiniame suvažiavime E. Putvinskienė kreipėsi į Respublikos prezidentą su prašymu „leisti moksleiviuose skleisti šaulių idėją“. Šio suvažiavimo metu „L.Š. Sąjungos viršininko (tuo metu LŠS viršininkas buvo plk. ltn. Mykolas Kalmantas – aut. pastaba) įsakymu šaulė Emilija Putvinskienė skiriama moterų šaulių moterų vadė“. Suvažiavimas E. Putvinskienę išrenka amžina moterų šaulių garbės pirmininke.

1936 metų liepos 17 dieną Palangoje organizuotos šaulių moterų stovyklos viršininkė Sofija Marcinkevičienė (Putvinskių dukra) laiške Emilijai rašė: „Brangi ir miela Močiuote! Širdingiausiai linkėjimus siunčia Tau audringas pajūrys ir visos stovyklaujančios šaulės... Mums trūksta tik stiprios mus skatinančios jėgos, trūksta švelnaus, taip visas veikiančio Močiuotės ištarto žodžio, trūksta rūpestingos moteriškos globos. Mes visos nuoširdžiai prašome kuo skubiau atvykti, mes labai labai lauksime...“

Sovietų sąjungai okupavus Lietuvą, Putvinskių šeima tapo persekiojamųjų ir nelojalių okupantų valdžiai asmenų smagalyje. 1941 metų birželio 14 dieną sovietų okupantų ji buvo išstremta į Komijos Respubliką, Ust Lochčimą. 1942 metų gegužės 19 dieną suimta už viešą pasipriešinimą dėl tremtiniams daromų skriaudų ir įkalinta Syktyvkaro kalėjime, kuriame, išsekinta bado, ligų ir žiaurių vietos sąlygų, E. Putvinskienė-Šaulių Močiuotė mirė 1942 metų liepos 30 dieną.

Reikia paminėti, kad ir abu sūnūs – Vytautas ir Stasys buvo nužudyti tolimuosiuose stalininiuose Gulago lageriuose.

ATMINIMAS, JAMŽINTAS KONFERENCIJA

Konferenciją savo sveikinimais atidarė LŠS vado pavaduotojas plk. ltn. Gediminas Latvys, Kelmės rajono savivaldybės meras, šaulys Ildefonsas Petkevičius, Kelmės krašto muziejaus direktorė Danutė Žalpienė ir V. Putvinskio-Pūtvio

2

klubo prezidentas S. Ignatavičius, kuris savo kalboje pabrėžė, kad šiandien, kai Lietuvos kaimynystėje vyksta nuožmus karas, kuris liečia ir mus, labai svarbu mūsų visuomenei skleisti garbios Lietuvos istorijos paveldą, kurio dalelė ir yra tarpukario Lietuvos šaulių-moterų garbės vadė E. Putvinskienė ir ilgametis LŠS išveivioje vadas, garbės šaulys, Vyčio Kryžiaus ordino kavaliierius Mykolas Abarius, meninę dalį konferencijoje atliko Šaukėnų Vlodo Putvinskio gimnazijos auklėtinės (vadovė – Vitalija Riškuvienė), Emilijos Putvinskienės atminimo medaliu – moneta buvo apdovanotos Kelmės krašto muziejaus direktorė Danutė Žalpienė ir muziejaus muziejininkės Kristina Milašauskienė ir Birutė Radavičienė.

LŠS vado pavaduotojas plk. ltn. G. Latvys pranešėjams įteikė Šaulių sąjungos dovanas. Karo istorikas ir LR Seimo narys prof. Valdas Rakutis apžvelgė moterų vaidmenį išsivadavimo kovose, Šaulių Aušros muziejaus muziejininkas Jonas Kiriliaskas pristatė E. Putvinskienės istoriją, kaip modernios Lietuvos moters istoriją, o LŠS išveivioje jaunųjų šaulių vadas Linas Orentas papasakojo apie Mykolą Abarių – Vlodo Putvinskio idėjų skleidėją JAV. Po oficialiosios dalies konferencijos dalyviai buvo pakviesti pabendrauti prie puodelio kavos ir įvairių skanėstų. ×

12

„WALTHER P38“. NEMIRŠTANTI KLASIKA

Tekstas: VALDAS KILPYS
Nuotraukos: VDKM, NATHAN REYNOLDS,
V. KILPYS

Vytauto Didžiojo karo muziejaus saugyklos glaudžia neišsemiamas ginklų kolekcijas, todėl „Trimitas“ ir vėl lankėsi ieškodamas ko nors mielesnio šaulio akiai ir širdžiai. Šį kartą pasakojimas apie ikoną tapusį vokiškąjį „Walther P38“.

KAIP JIS GIMĖ

Iki 1933 metų Cela–Meliso miestelyje Vokietijoje įsikūrusi „Carl Walther“ gamykla pardavė daugiau nei milijoną pistoletų. Didžioji jų dalis buvo kišeniniai (net keturi modeliai), tačiau buvo ir du pistoletai, skirti policijai. PP ir PPK modeliai atnešė kompanijai dar daugiau pelno ir žinomumo. Šie vieni pirmųjų „double action“ pistoletų tapo tikra sensacija ginklų rinkoje ir iškovoję gerą reputaciją tarp ginklų turėtojų.

Visiškai natūralu, kad anksčiau ar vėliau Cela–Meliso konstruktoriai susidūrė su naujo pistoleto, skirto kariuomenei, kūrimu. Vokiečiai ginklavosi labai intensyviai, o kiekvienam žinomas „Luger P08“ nebeatitiko pigaus ir kokybiško pistoleto, skirto kariuomenei, reikalavimų. Reikėjo ko nors naujo ir kitokio.

Pagrindinis iššūkis, su kuriuo susidūrė konstruktoriai, buvo 9 mm šoviny.

13

Pagrindinis iššūkis, su kuriuo susidūrė konstruktoriai, buvo 9 mm šoviny. Kuriant naują ginklą reikėjo kitokių skaičiavimų ir praktinės patirties, nes dauguma iki tol gamintų „Walther“ pistoletų buvo pritaikyti mažesnio – 7,65 mm – kalibro šoviniams.

Kuriant naują ginklą reikėjo kitokių skaičiavimų ir praktinės patirties, nes dauguma iki tol gamintų „Walther“ pistoletų buvo pritaikyti mažesnio – 7,65 mm – kalibro šoviniams. Tuo pat metu konkurentai, jau turėję darbo su 9 mm kalibru patirties, taip pat nelaukė. Vis dėlto „Mauser HSc“ kariuomenės ekspertų nesužavėjo. Todėl visi laukė kažko išties naujo.

1935–1937 metais vyko intensyvių bandymai, kol galiausiai buvo sukurtas „Walther P38“. Šis pistoletas gamintas viso Antrojo pasaulinio karo metu. Vėliau jo gamyba buvo nutraukta, tačiau 1957 metais Ulme, Vakarų Vokietijoje, ji atnaujinta – ginklas gavo P1 žymėjimą.

KAS PER VIENAS

Vytauto Didžiojo karo muziejuje saugomi keli „P38“ pavyzdžiai. Vieną iš jų galima pamatyti ekspozicijoje – tikrai verta apsilankyti. „Trimito“ skaitytojams pateikiame ne viso pistoleto nuotrauką, kad būtų aiškiau matoma ginklo mechanika. Pagrindiniai kūrėjai buvo Erichas ir Georgas Waltheriai, o žinomas ginklų konstruktorius Fritz

Barthelemesas sukūrė vamzdį bei spyną. Tai buvo bendro darbo vaisius.

„P38“ turi saugaus gaiduko nuleidimo funkciją. Paspaudus keitiklį žemyn, į saugią padėtį gaidukas grįžta atgal, tačiau šūvis neįvyksta. Kolekcininkų teigimu, ši funkcija yra vienintelė aptariamo pistoleto silpnoji vieta. Apie trečdalis pistoletų sugenda ir gaiduką tenka gražinti į savo vietą įprastu būdu – prilaikant nykščiu.

Dėtvėn telpa aštuoni šoviniai, vamzdyje yra šešios dešinėsios graižtvos, o be šovinių sveria apie 800 gramų. Vamzdis judantis, skirtingai nei PP ar PPK modeliuose nesujungtas su rému. Kaip ir kiekvienas ginklas „P38“ buvo tobulinamas. Vėlyvesniuose modeliuose atsirado išorinis tūtu išmetiklis, nežymiai kito rankenos forma.

ŽYMĖJIMAS IR ĮDOMYBĖS

Ginklo kūrimas prasidėjo 1935 metais, o pirmasis kontraktas buvo sudarytas su Švedijos policija. Šių pistoletų buvo pagaminta labai nedaug, todėl jie šiandien yra itin reti ir vertingi kolekcininkams (skiriamasis ženklas – trys karūnos). Vėliau pradėti gaminti pistoletai su erelio ženklais – jų pagaminta apie 1,2 milijono, tad jie gerokai dažnesni. Jų paplitimą lėmė tai, kad „Luger P08“ pistoleto gamyba buvo brangi, o „Walther“ modeliai buvo paprastesni ir pigesni.

Pirmoji kariuomenei skirta serija buvo pavadinta „nuline“. Vėliau pasirodė 480 serija, kurią keitė AC serijos su data (šie skaičiai matomi ginklo kairėje pusėje, greta „P38“ ženklo). Jei į rankas patektų ginklas be datos, o tik AC, žinokite, kad turite itin vertingą egzempliorių. „Mauser“ gamyklose nutraukus „Luger“ gamybą pasirodė SVW kodai. Karo pabaigoje „P38“ „Spreewerk“ gamyklose pradėjo gaminti čekoslovakai.

Nepaisant to, kad „Walther P38“ yra gana populiarus ir paplitęs ginklas, tam tikrų modelių rasti sunku ir jie yra brangūs. Tarkime, priklausomai nuo kalibro, „Walther“ brangsta. Brangūs ir tie pistoletai, skirti komercinei prekybai (kalibras 7,65 x 21).

„P1“, „P4“ IR „P5“

Nacių partijos šulai labai pageidavo šių pistoletų, tačiau tik kone vienas procentas jų buvo gaminamas pardavimui. Palyginti su kitais ginklais, tai tikrai reti ir sunkiai paaiškinami egzemplioriai. Atrodo, kad nacių Vokietijoje kariuomenės reikalai buvo absoliutus prioritetas, o civiliams partijos veikėjams buvo siūloma įsigyti

1.-2. „Walther P38“.

3. Portugalijos karys, ginkluotas automatinio šautuvu „G3A3“ (mums jis žinomas kaip „AK-4“) ir pistoletu „Walther P38“, vykdo taikos palaikymo misiją Afrikoje.

„Luger“ arba „Walther PP“ bei PPK modelius.

Komerciniai „P38“ modelio pistoletai yra geresnės, blizgesnės poliruotės ir juos lengva atskirti iš žymėjimo ir matinės juostos viršuje (šviečiant saulei ginklas taikantis neblizgėjo). Kai kurių galiniai metalo taikikliai nudažyti raudonai, o priekinis – baltas. Komerciniais pagrindais parduoti pistoletai turėjo kokybiškesnes rankenas su žiedu prisiegti ginklą prie dėklo ar diržo.

Po karo šių ginklų gamyba dar buvo tęsiama. „P1“ modelis gamintas Vakarų Vokietijoje. Šiek tiek patobulintas, su aliuminio pastorintu rému ginklas tarnavo policijoje. „P4“ buvo naudojamas Pietų Afrikos policininkų, o apie 1970-uosius atsiradęs „P5“ pradėjo kitą ginklų raidos istoriją. ×

KĄ RAŠĖ „TRIMITAS“?

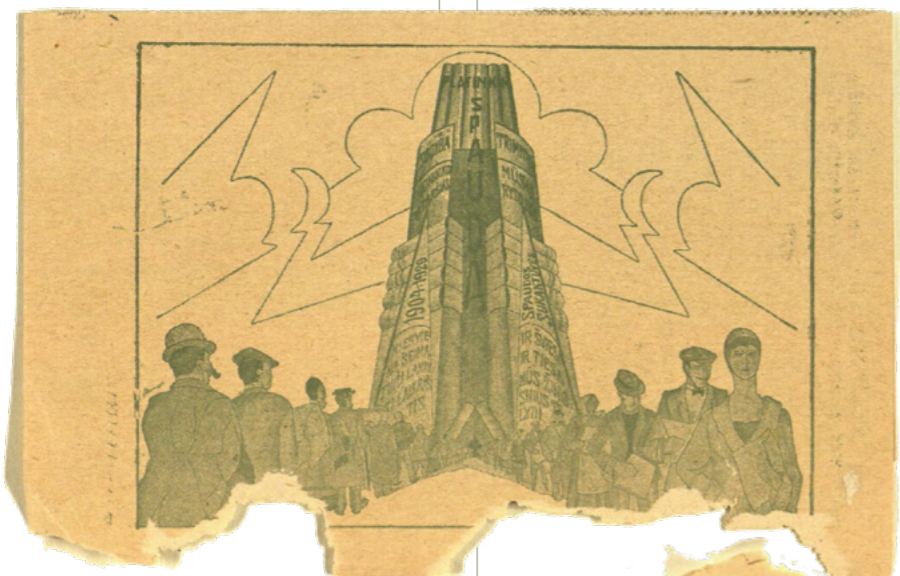
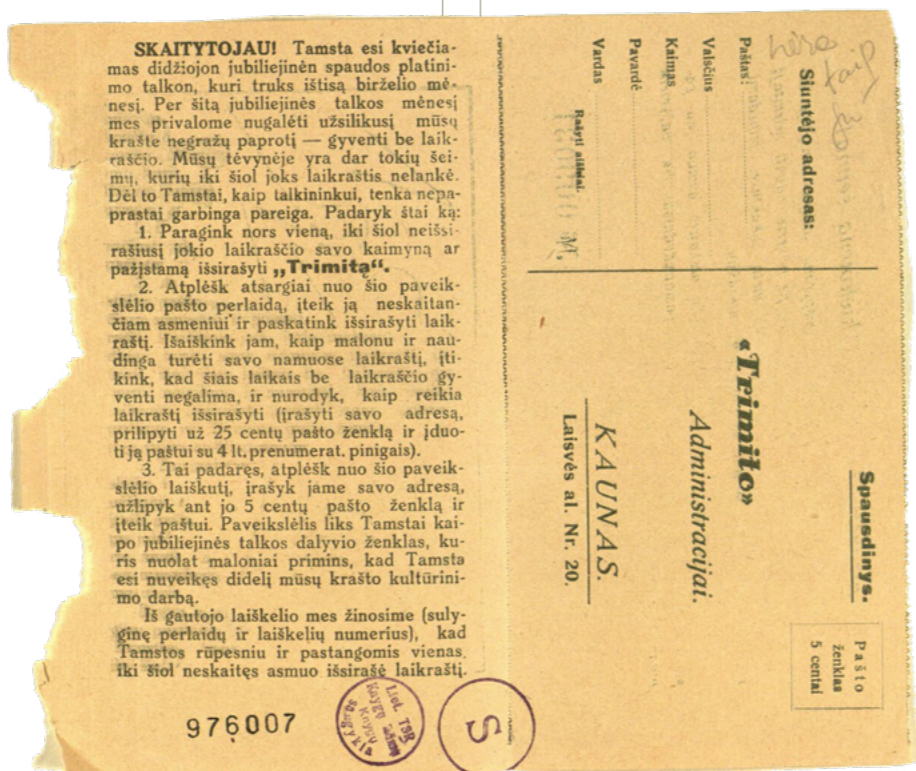
Tekstas: VYTARAS RADZEVIČIUS

1929 metais Lietuvoje buvo minimos lietuviškos spaudos draudimo panaikinimo 25-osios metinės.

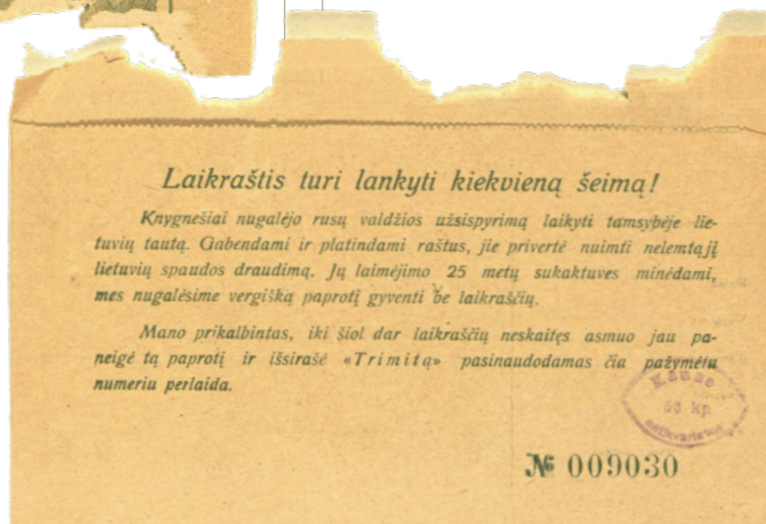
Ta proga „Trimito“ redakcija sugalvojo žurnalo prenumeratos reklamą – prenumeratą su užsakymo lapeliu – ir pakvietė skaitytojus talkinti populiarinant „Trimitą“.

„Skaitytojau! Tamsta esi kviečiamas didžiojon jubiliejinėn spaudos platinimo talkon ...“

Šis laiko, o gal ir naudojimo, žymėmis paženklintas „Trimito“ užsakymo lapelis saugomas Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje. x

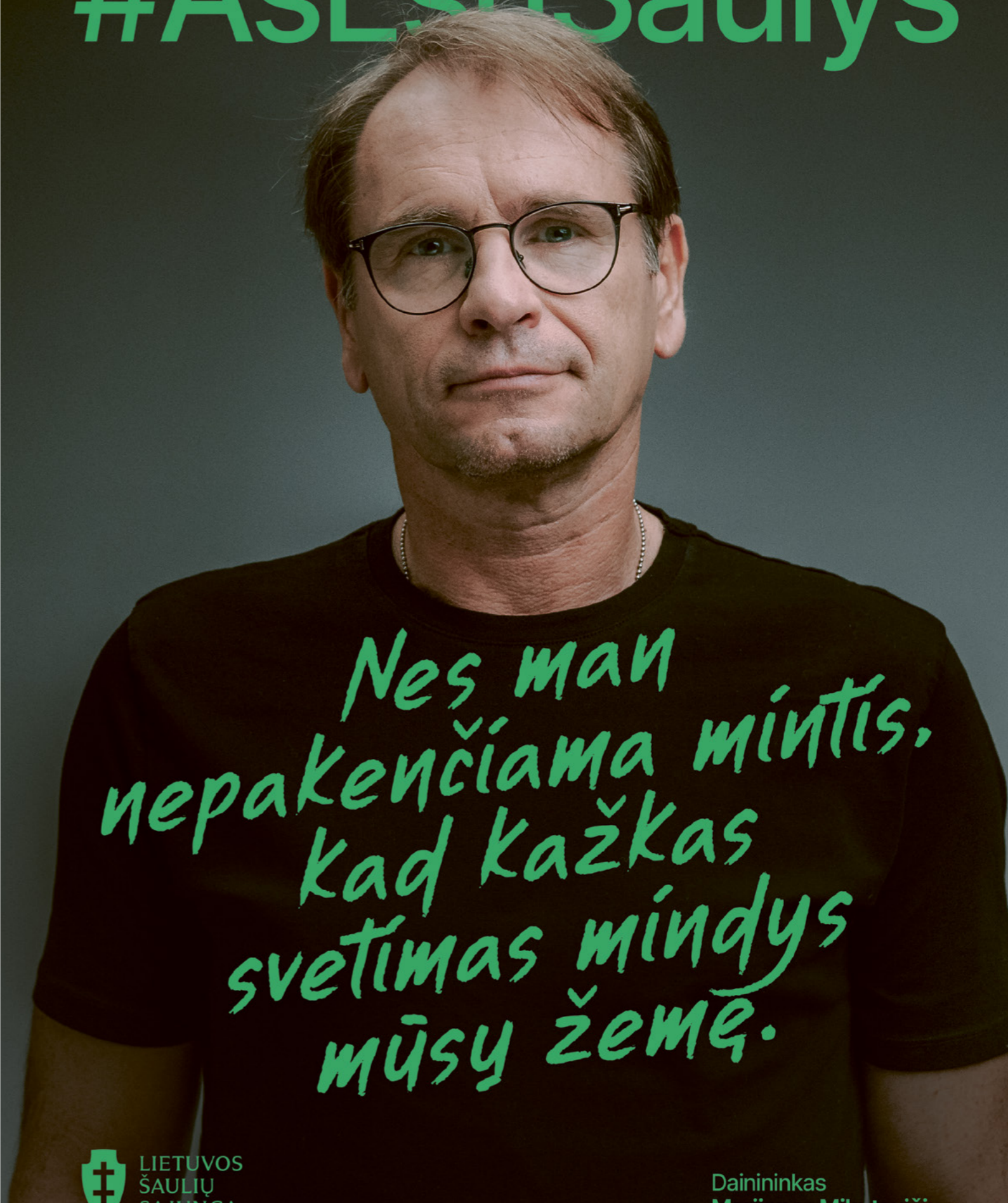

+ **Kodėl gi šiandien, neprenumeruojančiojo „Trimito“, neparaginus užsisakyti Lietuvos šaulių žurnalą?**

14

#AšEsuŠaulys

PRENUMERUOK IR SKAITYK 2025

Prenumerata metams – 20 eurų
Prenumerata pusmečiui – 10 eurų

www.prenumerata.lt